

ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

- * Ortak Pazar'ın Kuruluş Nedenleri / A.B. Kafaoglu
- * 141-142 Üzerine / H. Çelenk-S. Ege
- * Kamboçya-Vietnam-Çin / Cem Çakmak
- * Enflasyonun Pençesi / A. Mileikovsky
- * Ülkeyi Sarsan TV Programı / K. Karagezyan
- * Devrim'in 20. Yıldönümünde Castro'nun Konuşması
- * Mücadelemizin Geleceği / Nkomo
- * Uluslararası Dayanışma İran Halkının Mücadelesini Kolaylaştırır / İradi Eskendari
- * Yemen Devriminin Sosyalist Hedefi / A. Ad-Dali

Cilt/11 Nisan-Mayıs 1979 Sayı/ 64-65

İÇİNDEKİLER

Sosyal Demokrasi «Yasaklar Demokrasisi» Peşinde	3
23 Şubat 1979'dan - 20 Nisan 1979'a	7
TÜRK-İŞ'e Bağlı 19 Sendikanın Açıklaması	9
Yeni Bir Savaş İçin Çin'in Kurduğu Köprübaşı	13
8 Martlarda Kadın ve Çocuk	15
Baas Saldırganlığı ve Irak Komünistleri	20
Anayasa Mahkemesinin Anti-Demokratik Gerekçesi	22
«Altılar»ın Hükümete Verdiği Muhtıra	28
Lübnan'da Yeni Manevralar	32
Sosyal Demokrasinin Fiyaskosu, Sınıflararası Barış Hayallerinin İflasıdır / M. Süreyya Öngen	34
Ortak Pazar'ın Kuruluş Nedenleri / A. Başer Kafaoglu	45
141 ve 142 Üzerine / Av. Halit Çelenk	53
141 ve 142 Üzerine / Süleyman Ege	58
Kamboçya Sorunu Kamboçya-Vietnam-Çin / Cem Çakmak	62
Afrika'da Kolonyalist Politikalar / V. Vorobyov	64
Enflasyonun Pençesi / Abram Mieleikovsy	75
Ülkeyi Sarsan TV Programı / Karen Karagezyan	85
Devrimin 20. Yılında Kastro'nun Konuşması	91
Mücadelemizin Geleceği / Joshua Nkomo	107
Uluslararası Dayanışma İran Halkının Mücadelesini Kolaylaştırıyor / İradi Eskendari	111
Yemen Devriminin Sosyalist Hedefi / Abdülaziz Ad-Dali	115
Sıkıyönetimin Uzatılması ve Yaygınlaştırılması Sosyal Demokrasinin gericiliğe Teselim olmasıdır.	117

Sahibi: Öner Ciravoğlu / Yazışmaları Müdürü: Yusuf Hasançebi /
Yazışma ve Havale Adresi: P. K. 71 İstanbul / Yönetim ve Dağı-
tım Adresi: Cağaloğlu, Başmusahip Sokak Tan Apt. No: 10/11,
İstanbul / Abone Koşulları, Yıllık 300, altı aylık 150 lira, Dış Ülke-
ler için iki katıdır / Baskı: Doğan Basımevi / Dizgi: Evren Matba-
ası / İlan: Tam Sayfa 500 lira. Diğer ilanlar santimi 25 lira /

Basıldığı Tarih: 30 Nisan 1979

AÇIKLAMA

Dergimizin Nisan - Mayıs sayılarını bir arada çıkarmak zorunda kaldık. Bizi buna zorlayan sebeplerin başında, kâğıt piyasasındaki kriz gelmektedir. Başbakan, basın temsilcilerine, durumun devam edeceğini, düzeleceğine dair bir güvence veremeyeceğini söylüyor. Karaborsadan bile kâğıt temin etmenin büyük zorluklarla mümkün olması ve durumun düzeleceğine dair herhangi bir belirtinin bulunmaması ileride sayılarımızı birleştirmek zorunda kalmamıza neden olabilecektir.

Yukarıda değindiğimiz koşullar dergimizin maliyetini olumsuz yönde ve büyük ölçüde etkilediği için bu sayıdan itibaren fiyatımızı 35 Lira olarak tesbit etmek zorunda kaldığımızı belirtir, okuyucularımız bizi anlayışla karşılayacağını umuyoruz.

İLKE

Sosyal Demokrasi «Yasaklar Demokrasisi» Peşinde

1 Mayıs 1979'da emekçilerin en temel demokratik hakları ciddi bir tehdit yaşıyor. Tekelci sermayenin çok yönlü bunalımı siyasal demokrasiye yönelik saldırıların tırmanması şeklinde somutluk kazanıyor ve bütün bunlar, sosyal demokrasinin «onayı» ile gerçekleşiyor.

Sosyal demokrasi iktidar olduğu günden beri tercihlerini, emekçi halk güçlerini karşısına, tekelcileri ise yanına alacak yönde yaptı. Bu, tekelcilerin gerici istekleri ve emperyalizmin dayatmaları karşısında her geçen gün biraz daha geri çekilmesini ve tavizler vermesini zorunlu kılıyordu. Tekelci sermayenin talepleri, emekçilerin ekonomik bakımdan yeni ve ağır ödünlere zorlanmasını gerektirirken, emekçilerin talepleri, daha çok siyasal demokrasi yönünde yoğunlaşıyordu. Tekelcilerden yana safını belirleyen sosyal demokrasinin siyasal demokrasiye yönelik gerici-faşist saldırılar karşısında etkisiz kalması kaçınılmazdı.

Tekelcilerin gerici istekleri karşısında sürekli olarak gerileyen sosyal demokrasi ve Ecevit Hükümeti, bir son adam daha atmaya, demokratik hakları rafa kaldırıp bir «yasaklar demokrasisine» geri çekilmeye zorlanıyor. Bu gerici talepler karşısında, zaten emekçi sınıf güçlerine dayanmadığı için direnme gücü olmayan sosyal demokrasi, çok büyük benzerliklerle 1925'lerin koyu baskıcı ve despotik uygulama yıllarını aratmayacak önlemlerle tekelcileri hoşnut etmeye özeniyor.

Büyük benzerliğin bir yanını, sosyal demokrasinin «bölücülük» çığırkanlıkları karşısında aldığı tavır ve tuttuğu konum oluşturuyor. Bir diğer yanını da, işçi sınıfının ve emekçilerin demokratik haklarına karşı takındığı genel tutum oluşturuyor. Sosyal demokrasi 1 Mayıs 1979'un kutlanmasını, gericilerin isteğine uyarak yasaklamaya çalışıyor.

İşçi sınıfı uzun ve çetin mücadeleler sonucu 1 Mayıs'ların üzerindeki yasak perdesini kaldırmayı başarmış, gericiliğe karşı verdiği amansız mücadeleyi, 1 Mayıs'ı ilk kez 1975 yılında İstanbul'da kutlayarak ileri mevzilere taşımıştı. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin düzenlediği ve 1 Mayıs'ın elli yıl sonra yeniden kutlanması olarak demokrasi mücadelesinde bir dönemece işaret eden 1975 kutlamasını, 1976 ve daha sonraki yıllarda DİSK'in Taksim alanındaki kutlamaları izlemiştir. Bütün engellemelere ve geniş çaplı provokasyonlara rağmen işçi sınıfının yüzbinler halinde 1 Mayıs'lara katılması engellenememiş, yerli egemen güçler sürekli gerilemek zorunda kalmışlardır.

Ne ki, 1979 yılını mayısına gericilik büyük bir korku içinde giriyor. Her geçen gün gelişen ve güçlenen halk hareketi ve devrimci demokratik mücadele, kitleselleşme boyutu kazanırken, tekelcilerin krizi bir türlü önlenemiyor, emekçiler bu krizden kaçacak, onu üstlenmeyi reddedecek araçlarını geliştirirken, tekelcilerin sosyal demokrat iktidara yükledikleri görevler bir türlü yerine getirilemiyor! Demokrasi güçlerinden yana değişen dengeyi ne yapıp edip engellemek gerekiyor!

Burjuvazi, her zaman klasikleşmiş araçlara başvurduğu için baskıcı eğilimlerini önceden ele vermiştir ve bugün de vermektedir. Çünkü, onun kullanacağı araçlar bellidir ve yenileşmemektedir. Bu araçların başında «bölücülük» edebiyatı geliyor. Doğu'daki ulusal demokratik hareketin ezilmesi ve emekçilerin sindirilmesi demek olan 1925'lerin takriri sukun uygulamaları 1979 yılında, o günün siyasal mirasçıları olan bu günün sosyal demokratlarına yeniden uygulatılmak isteniyor. Altı bağımsız bakanın hükümete verdikleri muhtıra, tekelcilerin gerici isteklerinin son deklarasyonu olarak sosyal demokrasiden, Doğu'lu emekçilere karşı geniş çaplı bir saldırıyı istiyor, buna bağlı olarak, emekçi halk hareketinin üzerine daha etkin araçlarla gidilmesini zorluyor. Bunun için de sıkıyönetimin genişletilmesini, özellikle Doğu illerinin bütününü kapsamasını savunuyor.

Doğulu emekçilere karşı girişilen her türlü şoven baskıya, çapı ve biçimi ne olursa olsun, bütün emekçileri içine alan genel bir baskı uygulaması eşlik etmiştir. Bugünkü mizansen de bundan farklı işlemiyor ve farklı sonuçlara da yol açmayacaktır.

İşte, 1 Mayıs 1979'a yasak konması, bunun sıkıyönetim aracılığıyla tezgahlanıp sosyal demokrasinin kendisini bir kenara çekmek istemesine rağmen, sosyal demokrat politikanın niyetini ele veriyor. 1 Mayıs'ın yasaklanmasını savunan Ecevit, gösteri ve mitinglerin İstanbul ilinde herkese yasaklandığını, sıkıyönetim böyle uygun gördüğü için bu yasaklara herkesin uyması gerektiğini söylüyor. Sağ sosyal demokrat önderliğin bilinen bu geleneksel anlayışı böylece kitleler nezdinde bir kere daha ve gerçek nitelikleriyle açığa çıkıyor. «Yasaklar Demokrasisi»!

Emekçilerin acil talepleri ancak siyasi demokrasinin daha da genişlediği koşullarda cevabını bulabilir. «Yasaklar demokrasisi»nin kitlelerin çıkarına olduğunu savunmak ise, geniş yığınların hâlâ daha kandırılabilir sürüler olduğunu varsayan yanılığın ürünü olabilir. Ve bütün bunların inkar edilemez anlamı, sosyal demokrasinin demokrasi sorunundaki tutarsızlığı ve faşizme karşı mücadeledeki isteksizliğidir. Faşistlerle demokrasi güçlerinin etki alanları, birbirleriyle taban tabana zıt bir tarihi diyalektik içinde getirirler. Kitlelerin demokrasi mücadelesi ne ölçüde gelişip güçlenirse, faşistlerin etkinliği o ölçüde daralır, gericilik köşeye sıkıştırılmış olur. Aksi sonuçlar her zaman faşizme ve gericiliğe hizmet etmiştir.

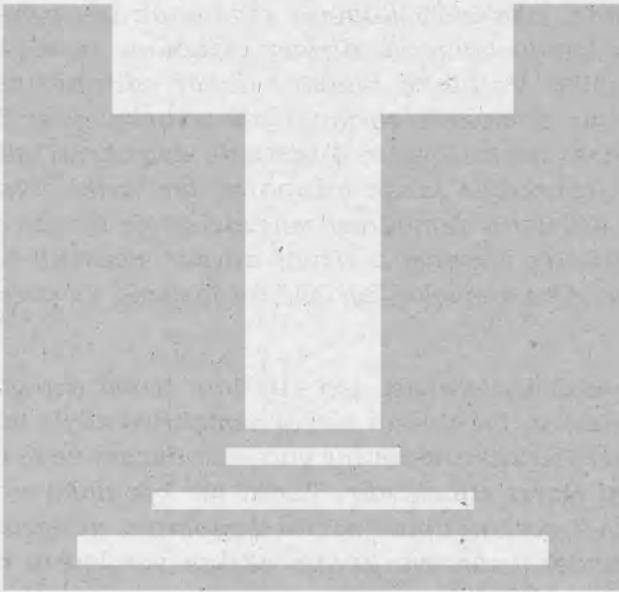
1 Mayıs'ın kutlanması, işçi sınıfının temel demokratik haklarından biridir ve bu hakkın sosyal demokrasi eliyle kısıtlanmak istenmesi, 1925'leri hatırlatan bir yasaklar düzeni veya tavrı sukûn özlemlerini işaret etmektedir. Tarihi bir kez daha ve 1925'lerdeki gibi yönlendireceğini uman sosyal demokrasi, geleceğe tekellerin perspektifinden bakmaya devam ettikçe yanılığını aşmayı başaramayacaktır. Çünkü;

1925'lerde toplumsal gelişmenin dinamiğini burjuvazi oluşturuyordu ve tarihi engellerle boğuşan oydu. Bugün ise bu dinamiği emekçi sınıflar ve onların siyasi mücadelesi taşıyor. Engellerle boğuşan ve tarihi gelişmenin yolunu açmaya çalışan da emekçi sınıf güçlerimizdir. Bu engellerden biri de, tekeli burjuvazinin gerici istekleridir.

Ve bugün değişen, sadece sınıfların konumları değildir. Güçler de farklıdır ve her şeyden önce ,ulusal demokratik haklarının bilincinde, bu hakların sınıfsal çıkarlarla bağlantısını bilen bir devrimci-demokratik hareket sözkonusudur. Buna bağlı olarak Türkiye'deki genel demokratik hareketin örgütlülük ve gelişkinlik düzeyi, dağınık da olsa sosyalist siyasi hareketin varlığı, tavrı, sukûn heveslerine pratik şansı vermeyecek faktörlerin başında gelmektedir.

Tekellerin ve emperyalist güçlerin gerici istekleri karşısında sosyal demokrasinin gerilemesi «bir şey ifade etmektedir» ama her şeyi ifade etmemektedir! Çünkü, emekçi halk güçleri daha teslim alınamamıştır ve alınması da, sosyal demokrasinin kaçaklığına ve ihanetine rağmen mümkün olmayacaktır.

TÜSTAV

23 Şubat 1979'dan 20 Nisan 1979'a

23 Şubat 1979

- Sovyetler Birliği Savunma Bakanı Ustinov, Çin'in giriştiği saldırının, Pekin hükümetinin, «Genel olarak Güneydoğu Asya'da ve özel olarak Vietnam'a karşı sürdürdüğü şantaj ve baskı politikasının» bir devamı olduğunu belirtti.
- İran Başbakan Yardımcısı İbrahim Yezdi, «İran hükümeti, Şah'ı barındıran her ülkeden, Şah'ı İran'a geri göndermelerini isteyecektir» dedi.
- ABD, Afganistan'a yaptığı yardımı yarı yarıya azalttı.
- AP'den istifa eden Trabzon Milletvekili Çakıroğlu, MHP'ye girdi.
- Gazete ve kitap kağıdı fiyatlarına yaklaşık yüzde 50 zam yapıldı.

24 Şubat 1979

- BM Güvenlik Konseyinde Sovyetler Birliği ve Çekoslovakya, Vietnam'a saldıran Çin'e silah ambargosu uygulanmasını ve Çin saldırısının şiddetle kınanmasını istediler.
- Türkiye İşçi Partisi'nin ikinci kongresi çalışmalarına başladı.
- Kuzey Yemen, Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti'ne karşı saldırıya geçti.

— 25 Şubat 1979 —

- Sıkıyönetim, 13 ilde 2 ay daha uzatıldı.

— 26 Şubat 1979 —

- Kale Kilit Fabrikasında işverenin Maden-İş üyesi işçilere yasa dışı lokavt uygulaması üzerine işçiler fabrikaya girerek direnişe geçtiler.
- Humeyni, tüm yabancı ülkelerden Şahpur Bahtiyar'ın yakalanıp iade edilmesini istedi.

— 27 Şubat 1979 —

- 1979 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Millet Meclisi'nde 228 oyla kabul edildi.
- Çin, Vietnam'ı «savaşın durdurulması için derhal görüşmeye» çağırıldı.
- Vietnam, Çin birlikleri Vietnam'dan çekilmeden görüşmeyi kabul etmeyeceğini açıkladı.
- ABD, Kuzey Yemen'e 100 milyon dolarlık silah yardımı yapacağını, ve bunların parasını Suudi Arabistan'ın ödeyeceğini açıkladı.
- Rodezya'nın Angola'ya yeni bir saldırısı sonucunda çok sayıda insan öldü.
- İdi Amin yönetimine karşı ayaklanan gerillalar ile Tanzanya birlikleri Güney Uganda'nın denetimini ele geçirdiler.
- Kale Kilit Fabrikası'nda lokavta karşı direnişe geçen işçiler, sıkıyönetim kuvvetleri tarafından fabrika'dan çıkartıldı.
- S.D.A.C.'nin 3. Kuruluş Yıldönümü kutlandı.

— 28 Şubat 1979 —

- Anayasa Mahkemesi, «Tam Gün Yasası»na ilişkin itirazı reddetti.

— 1 Mart 1979 —

- KÖY-KOOP Genel Başkanlığına Nedim Tarhan seçildi.
- Kuzey Yemen'de gerici yönetime karşı ayaklanma başladı.

— 2 Mart 1979 —

- Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nin personeline ait maaş ve ücretleri taşıyan araç soyularak 15 milyon lira alındı.
- Ayetullah Humeyni, İran'da «demokratik bir İslâm Cumhuriyeti» kurulmasına karşı çıkarak, «Kuran'a dayalı bir İslâm Cumhuriyeti» kurulmasını istedi.
- İspanya'da yapılan genel seçimleri iktidardaki Demokratik Merkez Birliği Partisi kazandı; seçimlerde İspanyol Komünist Partisi oyların yüzde 10'unu aldı.

- Ordu Valiliği, akaryakıt satışlarını karneye bağladı.
- Türk-İş üyesi 19 sendika, çağdaş ve demokratik bir üst yönetim için Genel Kurul'da ortak davranacaklarını açıkladılar.
- Vietnam'a karşı başlattıkları saldırıyı sürdüren Çin birlikleri, sınır kenti Lang Son'u işgal etti.

bir BELGE

Türk-İş'e Bağlı 19 Sendikanın Açıklaması

Türk - İş Kongresi bu ay içinde yapılıyor. Türkiye'de büyük bir işçi potansiyelini çatısı altında toplayan Türk - İş, Türkiye'de, geleneksel Amerikan sendikacılığının öncüsü ve sınıf uzlaşmacılığının örneği olarak görünür. Ne ki, işçi sınıfımızın giderek güçlenen ekonomik - demokratik ve siyasal bilinci, sarı sendikacılığın hayat alanını daraltıyor ve Türk - İş içindeki gerici sendikacılar kuşağını köşeye sıkıştırıyor. DİSK'in doğuşuyla somutlanan devrimci sendikacılık geleneğinin giderek artan etkisi Türk - İş içinde de yeni gelişmelere yol açıyor, yeni dinamikleri yaratıyor, harekete geçiriyor.

Türk - İş kongresi yaklaşırken bir grup sosyal demokrat sendika, yayınladıkları bildiri ile Halil Tunç ve adamlarının işçi hareketi içindeki burjuva fonksiyonlarına ilerici açıdan karşı çıktılar. Bu bildiriye bir belge olarak yayınlıyoruz.

İLKE

Ülkemizin en çok üyeye sahip olan işçi kuruluşu TÜRK - İŞ'in yaklaşan genel kurulu, her dönemde olduğu gibi bu dönemde de kamuoyunun, işçi sınıfının, siyasal çevrelerin, tüm demokratik kuruluşların dikkatini çekmeye, Türk - İş üyesi emekçileri ve kuruluşları düşündürmeye başlamıştır.

ZOR GÜNLER GEÇİRİYORUZ...

Ülkemiz zor ve bunalımlı günler geçirmektedir. Bir tarafta halkımızın boğazına kıskaç gibi sarılan ekonomik sorunlar giderek ağırlaşmakta, diğer tarafta, bu sorunları da kullanarak, en başta işçi sınıfı olmak üzere tüm halkımıza ve demokrasiye karşı yönelen saldırılar yoğunlaşmaktadır.

Toplum yaşamına çeşitli görünümeler altında yansıyan bu bunalımların temel nedeni, sermaye çevrelerinin ve onların siyasi temsilcilerinin yıllardır uyguladıkları ekonomi politikadır.

Bu çevreler yıllardır ülke ekonomisini dışa bağımlı bir avuç sermayedarın çıkarları yönünde kullanmışlar, emekçi halkımızın çıkarlarını ve hattâ ülkenin ekonomik bağımsızlığını hiçe saymışlardır.

Aynı çevreler, işçi sınıfına ve halkımızın çıkarlarına ters olduğu bilinen bu politikanın iflâs ettiği, ve ülke ekonomisinin bunalıma girdiği dönemlerde demokrasiyi kısıtlamaktan, işçi sınıfı haklarına saldırmaktan kaçınmamışlardır.

TÜRK - İŞ NEREDE...

Sermaye çevreleri ve onların siyasi temsilcileri bu politikayı sürdürürken, ülkemizin en çok üyeye sahip işçi kuruluşu olan TÜRK - İŞ yönetimi ne yapmıştır?

TÜRK - İŞ'in, daha doğrusu onun kamuoyu önündeki temsilcisi ve yöneticisi olan Türk - İş yönetiminin bugüne kadar yaptıkları hakkında fazla bir şey söylemeye, gerek yoktur. Her şey ortadadır :

Çok uluslu tekellerin, IMF'nin, Dünya Bankası'nın ve benzeri uluslararası sermaye kuruluşlarının ülkemiz ekonomisi üzerindeki kontrolü ortadadır.

Bir tarafta hayat pahalılığı emekçi halkımızın sırtındaki kam-buru arttırırken, diğer tarafta bir avuç dışa bağımlı sermayedarın artan kârları da ortadadır.

Her yıl artan işsizlik, *sendikal örgütlenme özgürlüğü verilmeyen emekçi kitlelerin ezilen küçük esnaf ve köylülerin işler acısı durumu bilinmektedir.*

Yılda 100 milyardan fazla vergi kaçırıp, asgari ücretli bir emekçi kadar bile vergi ödemeyenleri bir tarafta bırakıp, alınteri ile yaşamlarını sürdürmeye çalışanların vergi yükünü daha da ağırlaştıran, hattâ işçinin üç kuruşluk kıdem tazminatına el koymayı amaçlayan vergi tasarılarına karşı Türk - İş yönetiminin tavır bililmektedir.

Özetlersek, Türk - İş'in ünlü 24 ilkesi de, bugünkü Türk - İş yönetiminin bu ilkeler uğruna harcamaktan kaçındığı çaba da ortadadır.

Bütün dünyada olduğu gibi, ülkemizde de herşeyin hızlı değiştiği günümüzde, bugünkü Türk - İş yöneticilerinin hepsinin de kötü niyetli olduklarını söylemiyor, ancak, yürüttükleri görevleri yerine getirmediklerini, ya da en azından getiremediklerini iddia ediyoruz.

30 yıl öncesinin sendikal anlayışını sürdürmeye çalışanların, tabandan kopup, sendikacılığı üç - beş kişinin yöneticiliği ile kısıtlamaya çalışanların, yukarıda saydığımız sorunları çözmelerine ve sermaye sınıfının saldırılarına göğüs gerebilmelerine zaten olanak yoktur.

ÖZLENEN YÖNETİM...

Ülkemizin geçirdiği zor günler, Türk - İş yönetiminin bugüne kadar ki tavrı ve özellikle Türk - İş Başkanı Sayın Halil Tunç'un aday olmayacağını açıklaması önümüzdeki genel kurulun önemi ni büyük ölçüde arttırmaktadır.

İşçi sınıfı hareketi ve Türk - İş camiası gerçek bir yol ayrımının başına gelmiştir. Türk - İş üyesi kuruluşlar ve işçiler, çağın gerçeklerine uygun, çağdaş ve demokratik bir çizgi doğrultusunda tavır koymak zorundadırlar. Türk - İş üyesi kuruluşlar ve işçiler başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi halkımızın ekonomik demokratik haklarını koruyacak, ülke sorunlarında söz ve karar sahibi olacak, *işçi sınıfının, siyasal platform da dahil olmak üzere* her alanda sesini duyuracak bir yönetimi işbaşına getirmek zorundadır.

Önümüzdeki genel kurul sonucunda oluşacak yönetimin, en azından şu ilkelerin izleyicisi olması gerekmektedir :

- *Anayasa çizgisinin tüm hükümleriyle yaşama geçirilmesi yönünde etkin girişimlerde bulunmak,*
- *Demokrasiyi tüm kurumlarıyla, noksansız savunmak ve geliştirmek,*
- *Ülkenin uluslararası düzeyde, gelişme potansiyeline uygun olarak daha üst noktalarda yer almasını sağlayacak bir ekonomi politikanın öncülüğünü yapmak,*
- *Anti emperyalist doğrultuda yapılacak tüm girişimlere destek olmak,*
- *Bireysel ve toplu terörizmin köklerini gözler önüne sererek, küçük üretici, küçük memur ve benzeri tüm emekçi toplum katmanlarını kapsayacak bir demokrasi tabanı oluşturmak,*

- Sözü edilen demokrasi tabanının ekonomik ve toplumsal çıkarları doğrultusunda vergi reformu, toprak reformu, demokratik kooperatifçilik, kamu kesiminin ağırlık kazanacağı bir sanayileşme politikasının gerçekleşmesi için yoğun çaba harcamak,
- Türk - İş'e sözüyle ve özüyle kamuoyu önünde ağırlık kazandıracak Türk - İş'in 24 ilkesini hayata geçirecek aktif bir politika izlemek.

Bugün başlattığımız bu hareketin kişilerle ve kişiliklerimizle hiçbir ilişkisi yoktur. Bireylerimiz için hiçbir şey istemiyoruz. Hareketimizin amacı, *daha çok ekmek, daha çok barış ve daha çok özgürlük sağlayacak yeni ve çağdaş bir Türk - İş yönetimi oluşturmaktır.*

Bu yönetimin oluşmasında, yukarıdaki ilkelere uygun tüm Türk - İş örgütü yöneticilerine ve Türk - İş'i oluşturan tüm üye işçilere büyük görevler düştüğüne inanmaktayız.

Türk - İş sadece üyesi olan emekçilerin, işçi sınıfının değil, tüm çalışanların, tüm emekçilerin haklarını savunacak, onların tüm mücadelelerinde beraber olacak ve başarılarından kıvanç duyacaktır.

Yeni oluşacak Türk - İş yönetimi, tekelci ve içe dönük olmayacak. Tüm halkına ve dünya insanlarına dönük, her türlü eleştiriye ve demokratik aşamalara açık, çağdaş bir yönetim olacaktır.

TÜM İŞÇİ SINIFINA, TÜM EMEKÇİLERE SELAM VE SAYGILAR.

S E N D İ K A

ADI SOYADI

AGAÇ - İŞ GN. BŞK.	1 — Kemal SARISOY
DERİ - İŞ GN. BŞK.	2 — Yener KAYA
HAVA - İŞ GN. BŞK.	3 — İbrahim ÖZTÜRK
PETROL - İŞ GN. BŞK.	4 — Cevdet SELVİ
TARIM - İŞ GN. BŞK.	5 — Zeynel IRMAK
TGS GN. BŞK.	6 — Oktay KURTBÖKE
TEZ BÜRO - İŞ GN. BŞK.	7 — Uğur BATMAZ
BASIN - İŞ ANK. ŞUBE BŞK.	8 — Hüseyin DÜZGÜN
ÇİMSE - İŞ BŞK. V.	9 — Ahmet CİNEL
DYF - İŞ GN. SEK.	10 — Ömer SÖNMEZ
KOOP - İŞ GN. SEK.	11 — M. Ali KIROĞLU

LİKAT - İŞ GN. SEK.	12 — Yaşar ATICI
T. HARB - İŞ BŞK. V.	13 — Çetin SOYAK
MADEN FEDERASYONU TEŞ. SEK.	14 — Hakkı COŞAR
YOL - İŞ GN. SEK.	15 — Muzaffer SARAÇ
BİF	16 — YETKİLİLERİ
KRİSTAL - İŞ	17 — »
KAUÇUK - İŞ	18 — »
TÜMTİS	19 — »

————— 6 Mart 1979 —————

● Çin, Vietnam'dan çekilmeye

başladığını BM'ye resmen bildirdi.

bir BELGE

Yeni Bir Savaş İçin Çin'in Kurduğu Köprübaşı

VLADİMİR SİMONOV

Pekin, beş Mart'tan bu yana birkaç tane eli bulunan tanrı Şi-vu'yu anımsatıyor. Pekin, bir eliyle Sinhua ajansının, —Çin'in, orduları öldürmeye, yakıp yıkmaya ve yağma etmeye devam ederken— bir kısım askerlerini Vietnam'dan geri çekeceğine ilişkin açıklamasını herkese gösteriyor.

Kendiliğinden geri çekilme görüntüsü, saldırganı iki nedenden ötürü gereklidir. Böylece o, uluslararası protestolar dalgasını ortadan kaldırmayı ve moral-politik ve askeri yenilgisini başarılı bir cezalandırma operasyonundan sonra, galiplere özgü bir geri çekilme olarak göstermeyi umut etmektedir.

Ancak bu «başarıya» herhalde, sadece Çin Başbakan Yardımcısı Teng Hisao Ping inanmaktadır. Bu adam, Pekin'deki Tayland Büyükelçisiyle yaptığı görüşmede «Çin, Vietnam kaplanının o kadar güçlü olmadığını gösterdi» demiştir. Ancak batılı askeri uzmanlar başka şekilde düşünmektedirler: Çin ordusu en azından on yılda yerine konabilecek ağır maddi zarara uğramıştır.

Pekin ileri gelenlerine verilen dersin, onların doğal saldırganlığını uzun süre etkisiz bırakabileceği kuşkuludur. Askerlerin geri çekileceğine ilişkin gürültülerin ardında, Çin Ordusu'nun bit-

mez tükenmez insan kaynaklarının yeniden toplandığı ve Vietnam sınırına yığınak yapıldığı konusunda güvenilir bilgiler vardır. Pekin Hindicini'de yeni askeri provokasyonlar için gerçek bir köprübaşı yaratmaktadır. Güneydoğu Asya'daki herhangi bir ülke, herhangi bir anda, Pekin'in, kanlı bir ders vermeyi birdenbire aklına estiriverdiği bir öğrenci durumuna düşebilir!

Pekin ileri gelenlerini saran hegemonyacılığın bu en aşırı biçimi, resmî açıklamalarda bile halkları alev makinalarıyla cezalandırma hakkında açıkça söz edilebilecek bir aşamaya varmıştır. Aynı nedenden dolayı Pekin, geçici olarak işgal edilen Vietnam topraklarında Çin askeri kliği tarafından yapılan canavarlıkları, çapulculuğu ve barbarlığı inkâra kalkışmamaktadır. Pekin'e göre, bunlar «Çin sınırının güvenliğini sağlamak» gibi yasal bir amaç güden son derece haklı yöntemlerdir.

Pekin'li propagandacıları hayâl kırıklığına uğracaktır ama, dünya kamuoyu «güvenilir sınırlar» kavramını çok çok önceden duymuştur. Bu kavram İsrail tarafından Arap topraklarının sömürgeleştirilmesi, Lübnan'da savaş ve Filistinlilere karşı terör uygulamak için otuz yıldır kullanılmaktadır.

Batının, Pekin'in önünde silâh kataloglarının sayfalarını çevirdiği ve ona, askeri amaçlara uygun teknolojiyi teslim ettiği sırada neler düşündüğünü anlamak zordur. Bazı NATO ülkelerinin enfomasyon - propaganda alanında da saldırganla tehlikeli bir işbirliği yaptıkları farkedilmektedir. Batı basını, şimdi Çin birliklerinin geri çekilmesi konusunda tam anlamıyla bülbül gibi şakırmaktadır.

Çin birliklerinin, sürüncemede kalan «geri çekilişi» konusunda batılı kitlesel haberleşme araçlarının ve yayınlarının açık amacı, büyük bir tehlikeden, Vietnam sınırında yeni askeri provokasyonlardan, belki de yeni ve çok daha büyük bir savaş için sürekli bir Çin köprübaşının kurulması tehlikesini dünya kamuoyunun dikkatinden kaçırmak amacını izlemektedir.

En sonunda Çin canavarı tırnaklarını çekebilir. Ama artık bunun, Çin'in yeni bir saldırıya geçme olasılığını ortadan kaldıracığına hiç kimse inanmaz.

7 Mart 1979

● İranlı dini lider Humeyni, İran'da Kürtlerin özerklik istemini

reddetti.

● Lahor Yüksek Mahkemesi, eski

Başbakan Butto hakkındaki idam cezasının infazının ertelenmesini reddetti.

- ATAS Rafinerisinde Mobil'in

yüzde 51 oranındaki hissesi Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) tarafından devralındı.

8 Mart 1979

- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü bütün dünyada ve Türkiye'de kutlandı.
- Demokratik Kadın Birliği (DKB)'nin kuruluş toplantısı Bursa'da yapıldı.
- Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, «Toplu iş sözleşmesinde sözleşme tarihinden önceki fazla mesai gibi fiili durumların dikkate alınabilmesi için, açık hüküm bulunması gerektiğine karar verdi.

- TRT Genel Müdürlüğünden istifa eden Cengiz Taşer'in istifası, Başbakan Ecevit tarafından kabul edilmedi.
- İran'da Humeyni, Bazergan hükümetini «zayıflık ve Batı hayranlığıyla» suçladı.
- Hanoi hükümeti, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Vietnam topraklarından çekilmekte olduğunu söylemesine karşın saldırılarına devam ettiğini açıkladı.

bir BELGE

8 Martlarda Kadın ve Çocuk

Dünya demokratik kadın hareketi 8 Mart günleri kendi geleneğinin kilometre taşlarından biri olarak görür ve genel emekçi halk mücadelesinde kendi cinsinin kazanımlarını bir kere daha değerlendirmeye tâbi tutar. Bu değerlendirme her defasında, 8 saatlik iş günü ve eşit işe eşit ücret talebi gibi sınırlı ekonomik perspektiflerden, sürekli zenginleşen ve insanlığın kurtuluşu için verilen mücadelenin en yüksek biçimlerine kadar uzanan onur verici bir bilanço sunar.

8 Mart 1979'da Türkiye'de demokratik kadın hareketi bu değerlendirmeyi, düne göre daha elverişli koşullarda, **DEMOKRATİK KADIN BİRLİĞİ**'nin bilinçli ve öncü çabalarıyla gerçekleştirdi. Eksiklerini gözden geçirdi ve geleceğe ilişkin görevlerini saptadı.

8 Mart, bu yıla ilişkin olarak bir de çocuk sorununu alevlendirdi. Kadınlar, tarihi işbölümünün haksız bir geleneğini yeniden gözden geçirdiler ve her zaman kendi paylarına düşmüş bir bütünü yine özveriyle ele aldılar. Çocuk Yılı'nın hatırlattıklarında bu sorunu bir kez daha, insanlığın güvenlikli geleceğine uyumlu olarak biçimlendirmeyi denediler. Daha henüz bu sorunların bir ucundan tutulmuş olsa bile, bilinçle ve

kararlılıkla, bilimsel prensiplere bağlı kalınarak tutulduğu için sağlam tutulmuş. Demokratik kadın hareketinin umudu da buradan doğuyor.

8 Mart, sosyalizmin çocuklara ne verdiğini bir kere daha anımsattığı için Sovyetler Birliği Analık Haklarının Korunması ve Çocukluk Sorunları Komisyonu Başkanı Aleksandre Birukova ile yapılmış bir röportajın çevirisini aşağıda yayınlıyoruz.

İ L K E

SORU : Her yıl Sovyetler Birliği'nde 4,5 milyon çocuk dünyaya geliyor. Sovyet devleti bu çocuklar için ve bunların fiziksel, zihinsel ve manevî bakımlardan gelişmeleri için olumlu şartlar sağlayabilmek yönünde ne gibi olanaklara sahiptir?

Aleksandra Birukova : Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Çocuk Hakları Deklârasyonu'nun ilkelerine uyularak Sovyetler Birliği'nde çocukların genellikle ana babalarının denetimi altında ve onların yönetiminde büyümeleri gözetilmektedir. Bu ilke Sovyetler Birliği Anayasası'nda da ifadesini bulmuştur. Sovyetler Birliği Anayasası her yurttaşı, çocuğunu terbiye etmekle görevlendiriyor. Bunun yanısıra Sovyet devleti ülkede okul öncesi, okul dışı ve okul kurumları ağı yaratmıştır. Bütün ülke çocukları bu kurumlardan yararlanmak hakkına sahiptirler. Bu kurumlar hakkında fikir verebilecek rakamlar şöyle : Ülkede 120 bin çocuk bahçesi ve kreşi ki, bunlarda aşağı yukarı okul öncesi yaşta bulunan 13 milyon çocuk vardır. Ülkede genel öğrenim okullarının sayısı 154 bindir, yâni 45,4 milyon çocuk için. Orta meslek okulları ve teknikumların sayısı 3.400'dür, yâni 1,7 milyon çocuk için.

Yaz aylarında ülkede her yerde mevsim için okul öncesi kuruluşlar çocuk bahçeleri çalışmaktadır ki, bunlarda 5,5 milyon çocuk yaz tatillerini geçirmektedirler. Bunun dışında çocukların yaz tatillerini geçirmesi için ülkenin her yerinde pioniye kampları vardır. Bu pioniye kamplarında her yaz 10 milyon kadar çocuk dinlenir ve sağlıklarını iyileştirirler.

Bunun dışında Sovyetler Birliği'nde 4,6 bin pioniye saray ve evleri, 1.100 adet genç teknisyenler derneği, 70 kadar genç doğacılar istasyonunu, 200'den fazla gezi ve turistik istasyonları, 150'den fazla çocuk parkı, 40 kadar çocuk demiryolu, 7.900 çocuk kütüphanesi, 160 çocuk tiyatrosu vardır.

Her Sovyet ailesi bu maddesel temele dayanarak kendi çocuğunun uyumlu bir şekilde gelişmesini sağlar, çocuğunu gelecekte çalışma hayatına hazırlamış olur. Okul öncesi çocuklar için kuruluşlarda Sovyet çocukları kendi akrabalarıyla birarada bulunarak yetişkin öğretmenler ve sağlık memurlarının gözetimi altında uyumlu bir şekilde gelişir, kollektife alışır.

Her gün için belirlenen program, çeşitli oyunları ve çekici uğraşları, çocukları dengeli bir şekilde geliştirmek için her koşulu öngörür, çocukları okula hazırlar. Deneyin gösterdiği gibi çocuk bahçelerinden, kreşlerinden yararlanan çocuklar ilkokulda verilen dersleri daha iyi öğrenebiliyor, kollektifte kendini daha iyi duyuyor ve kendi hareketlerinde daha uyumlu oluyorlar. Ülkede bulunan çocuk bahçeleri ve kreşler, anneyi, çocuğa bakımın birçok zorluklarından kurtarır ve seçmiş olduğu mesleği üzerinde daha çok çalışma olanağını sağlar. Çocuk bahçeleri ve kreşlerde çocukların bütün iş haftası boyunca, yâni 5 gün, gece gündüz bulunmalarını sağlayan ayrı gruplar da vardır. Çocuk bahçesinde veya kreşte bir çocuğun gideri 450 ruble tutar. Bu giderin ancak beşte birini anne ve babaları öder. Geri kalan gideri devlet, sosyal fonlardan öder. Başka çocuk kuruluşları, bu arada pioniye saray ve evleri, genç doğaçılar dernekleri, çocuk parkları çocukların emrine ücretsiz verilir. Bu kuruluşlarda her çocuk yetişkin uzmanların gözetimi altında resim, heykeltiricilik, fotoğrafçılık, makine konstrüksiyonculuğu, müzik, dans, bale, satranç, spor vs. uğraşlarla zaman geçirir. Pek doğal olarak bu uğraşlar çocukların genel gelişmelerine olumlu etki yapar, hattâ bazı hallerde çocukların gelecekte bir meslek seçerken bu mesleği seyerek seçmelerine yardımcı oluyor.

Hiç kuşkusuz Sovyet devletinin genç kuşağa gösterdiği ilgi ancak okul öncesi, okul dışı ve okul kuruluşları ağının genişliği ile sınırlanmaz. Bu koruyuculuk devletin çok çocuklu ailelere, babası olmayan çocuklara, dar gelirli ailelere, çocuk ve kadınların sağlığına gösterilen genel ilgide de ifadesini buluyor. Sovyet devleti ana babalarını yitiren, fiziksel sakatlıkları olan çocukların her yönden gelişmelerini sağlamak için bütün koşulları yaratıyor.

SORU : Fikrinizce Sovyet devleti gelecekte her yurttaşın mutlu çocukluk ve uyumlu gelişme hakkını garanti etmek için gayretlerini hangi yönde yoğunlaştıracaktır?

Aleksandra Birukova : Fikrimce biz, çocukların terbiyesi için tek devlet kuruluşları sistemini seçmekle çok doğru bir yolda hareket ediyoruz. Ama bu sistemin devamlı olarak mükemmelleştirilmesi zorunludur.

Şunu düşünüyorum ki, yakın gelecekte okul öncesi ve okul dışı kuruluşların sayısı gittikçe artacaktır. Bu artışın hızı ne olabilir? Bunu tam olarak söylemek tabii zor. Ama on-onbeş sene öncesine bakarak bunları söylemek ne kadar zor da olsa, geçmişin rakamlarına bakarak belirli bir varsayımda bulunmak mümkündür. 1940 senesinde Sovyetler Birliği'nde 46 bin okul öncesi kuruluş vardı. 1965'de bunların sayısı 91 bin 900'e çıktı. 1975'de 115 bin 200'e.

Tabii gelecekte eğitim ve yetiştirme sisteminin genellikle okul öncesi, okul dışı ve okul içi kuruluşlarda eğitim ve terbiye işlerinin mükemmelleştirilmesine, bu kuruluşların maddî temellerinin sağlamlaştırılmasına, öğretmenlerin niteliklerinin yükseltilmesine büyük ilgi göstereceğiz. Ülkemizde bu problemler üzerinde binlerce yüksek nitelikli uzman ve büyük bilimsel araştırma kolektifleri çalışmaktadırlar.

Yakın gelecekte, küçük çocukları olan ve çalışan annelerin çalışma saatleri azaltılacaktır. Bunun sonucu olarak, anne olan kadın çocuğunun terbiyesine iş pratiğine aralıksız daha çok zaman ayırabilecek ve sevdiği mesleğinde çalışmak olanağına kavuşmuş olacaktır.

SORU : Uluslararası Çocuk Yılı'yla ilgili olarak Sovyet devleti ne gibi işleri başarmayı düşünüyor?

Aleksandra Birukova : Pek doğal olarak Sovyet devleti, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'nın ve teşkilâta bağlı çocuk fonunun, çocukların korunmasına yönelik bütün girişimlerini destekleyecektir. Sovyet devleti gelişmekte olan ülkelerin çocuklarına, açlıktan, hastalıktan, okulsuzluktan yakından çocuklara yardım etmek çabalarına aktif olarak katılacaktır. Fakat Sovyet devleti yeryüzündeki çocukların mutluluğu için mücadelesini bu tedbirlerle sınırlandıracak değildir. Biz başlıca görevimizi, insanlığı ve dolayısıyla insanlığın genç neslini nükleer faciadan korumakta, akıl dışı silâhlanma yarışının tırmanmasını durdurmada görüyoruz. Bugün denizaltıların ve stratejik bombardıman uçaklarının yapımına giden milyarlar yeryüzündeki bütün çocukları sefaletten kurtarmak için harcanabilirdi.

9 Mart 1979

- BP ve Shell, ATAS'daki hisselerini devretmek için TPAO'ya başvurular.
- Lassa Lastik Fabrikasında direnişte bulunan 1000 işçiden 850'si işten çıkartıldı.

10 Mart 1979

- Cumhurbaşkanı Korutürk, Belediye Gelirleri Yasasını veto etti.
- Ayetullah Humeyni'nin İran'da kamu hizmetlerinde çalışan kadınlara çarşaf giyme zorunluluğu getirmesini protesto eden binlerce kadın, Tahran'da büyük bir gösteri yaptılar.
- ABD, Kuzey Yemen'e silah yardımını artırdı.
- ABD Başkanı Carter, «Mısır-İsrail anlaşmasından sonra Filistin sorunu ikili görüşmelerle çözülür» dedi.
- Vietnam, dört eyalette Çin'in saldırılarını sürdürdüğünü açıkladı.

11 Mart 1979

- Adıyaman MHP Merkez İlçe Başkanı öldürüldü; ilde gece sokağa çıkma yasağı ilan edildi.
- Genel-İş Sendikası Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Belediyesinde çalışan 800 üyesi için grev kararı aldı.
- Güney Yemen, emperyalizmin, «Bölgede siyasi çatışmaları körükleyerek Arap uluslarını sürekli olarak birbirleri ile uğraştır durumda tutma politikası uyguladığını» bildirdi.
- İran Dışişleri Bakanı Sencabi, ülkesinin CENTO'dan çekileceğini, buna karşılık RCD'de kalacağını açıkladı ve RCD'nin Irak, Afganistan ve Hindistan'ı da içine alacağı umudunda olduklarını belirtti.

12 Mart 1979

- İran'dan sonra Pakistan da CENTO'dan ayrıldı.
- DİSK Genel Başkanı Baştürk, Belediye Gelirleri Yasası'nın veto edilmesini kınadı.
- Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, toplu sözleşme görüşmelerinin başlamasından sonraki isyeri kapatmalarının, yasa dışı lokavt sayılmamasına karar verdi.

13 Mart 1979

- İşadamlarıyla görüşen Başbakan Ecevit, «Ekonomik darboğazdan kurtulmak için öncelikle kendi gücümüze dayanarak ulusal temellere varabilmek için iş çevrelerinin katkısına büyük önem veriyoruz» dedi.
- TİSK Başkanı Halit Narin: «Her üretim sektörü artık zorlayıcı yollarla yönetilmelidir.»
- Başbakan Yardımcısı Sükan; «Ortaya çıkan yeni şartlar, Türkiye'nin bağlı bulunduğu ittifak sistemleri ile anlaşmalarını gözden geçirmesini zaruri kılmaktadır» dedi.
- Avrupa Para Sistemi (EMS), resmen yürürlüğe girdi.

14 Mart 1979

- Yargıtay Başsavcısı, Türkiye Emekçi Partisi (TEP)'nin kapatılması için Anayasa Mahkemesinde dava açtı.
- DİSK, içinde referandumun ve genel grevin yasallaştırılması, lokavtin yasaklanması, asgari ücretlerin artırılmasının da bulunduğu çeşitli görüş ve önerilerini Başbakan Ecevit'e verdi.
- Mısır ile İsrail arasında imzalanacağı açıklanan anlaşmayı eleştiren FKÖ Başkanı Arafat, Mısır'a petrol ambargosu uygulanmasını istedi.

15 Mart 1979

- Milli Güvenlik Kurulu, Türkiye'nin CENTO'dan çekilmesi için hükümete tavsiye kararı aldı.
- Yargıtay, «Sözleşmede taraf

olmayan işçilerin, toplu sözleşmeden, sendikanın onayı olmadan dayanışma aidatı ödeyerek, yararlanabilmelerine karar verdi.

- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, süt, tereyağı, sabun, boya, deterjan fiyatlarını serbest bıraktı.
- Üniversitelerarası seçme sınavına girmek için 450 binden fazla

kişinin başvurmasına karşın, yalnızca 60 bin kişinin yüksek öğretim kurumlarına girebileceği açıklandı.

- TASS Ajansı: «Mısır-İsrail anlaşması, ABD'nin İran'ı yitirmesinden doğan boşluğu doldurma çabasıdır.
- Irak Komünist Partisi, Ulusal Devrimci Cephe'den ayrıldı.

bir YORUM

Baas Saldırganlığı ve Irak Komünistleri

Baas yönetimi Irak'da komünistler, kürtler ve genel demokratik güçler üzerinde son aylarda şiddetli baskılar uyguluyor veya baskıcı geleneğini yoğunlaştırıyor. Bu baskıların son bir ay içinde, Irak Komünist Partisi'nin merkez pöneticilerine kadar tırmanması, dünya kamuoyunun dikkatlerinden kaçmıyordu. Ocak 1979 sonlarında Irak Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi üyelerinden üçü Baas tarafından katledildi. Bunlar, ordudan ayrılma subaylardan Aistafan, Matar ve bir sendika lideri olan Abdel Amir Abbas'dır.

Baas'ın geleneksel milliyetçiliğinin son yıllardaki yönelimlerine karşı çıkan pek çok ilerici, demokrat, yurtsever işçi ve aydın işkence tezgâhlarından geçirilmiş, öğretmenler, köylüler, kadınlar üzerinde ağır baskılar uygulanmıştır. Bu saydığımız kesimlerden yüzlercesi kayıptır ve kendilerinden bir haber alınamamaktadır. Bu arada Ocak 1979 ayı içinde tutuklanan Komünist Partisi militanlarının sayısının iki bini aştığını söylersek, Baas'ın, karşısına aldığı demokrasiden yana güçlerin çekirdeğini komünistlerin oluşturduğunu anlamak zor olmaz.

Arap milliyetçiliği mihverinde gelişen Baas politikasının bu özelliği, Irak'da anti - emperyalist konumda olduğu sürece ilerici halk güçlerinden destek görmüş, komünistlerce onaylanmıştır. Irak Komünist Partisi, ilerleme doğrultusunda tutarlı bir yol izlenmesi koşuluyla işbirliği yaptığı Baas yönetiminin gerici ve dar

milliyetçi politikalarına karşı çıkmış, demokrasinin geliştirilmesi yönünde Baas'ın diktiği engellerle savaşmıştır.

Irak Komünist Partisi, Baas'la birlikte içinde bulunduğu Ulusal Devrimci Cephe'den ayrılmadan önce, cephe içindeki etkinliğini, Baas milliyetçiliğinin geriletilmesi yönünde kullanmış ve Komünist Partisi bu politikasıyla kitlelerin her geçen gün daha da artan desteğini sağlamaya başlamıştır. Komünistlere yönelen gerici saldırın temelinde, Irak Komünist Partisi'nin giderek artan etkinliğini ve saygınlığını kırmak, hattâ komünistleri topyekûn tasfiye etmek amacı yatıyor.

Baas'ın komünistlere karşı aldığı bu tutum, ilerleme doğrultusundaki ilkelere dayanan Ulusal Devrimci Cephe'nin temellerini sarsmakta gecikmemiştir. Ve bundan asıl kazançlı çıkanlar ise emperyalizm ve yerel gericiler olmuştur. Bunun, arap milliyetçiliği çerçevesinde bile kabul görececek bir yanı bulunmadığından Irak'daki Baas yönetimi Arap halkları ve özellikle Filistin halkı nezdinde de tecrit ve mahkûm olacaktır.

Bu, sürekli yinelenen bir derstir. Dayandığı ideolojisi milliyetçi olan siyasal hareketlerin geleceği, onlara yön veren etkenler tarafından belirlenmektedir. Bu etkilerin emekçi muhtevalı, ya da başka bir deyimle sosyalist veya devrimci demokrat nitelikli olması, ilerleme doğrultusunda geniş perspektifler açarken, burjuva yönelimli milliyetçi hareketler de emperyalizmin yeni av alanlarını oluştururlar.

Irak'da komünistler Ulusal Devrimci Cephe'den ayrılırken, emekçi halk güçlerinin çıkarına davranmışlardır. Baas'ın milliyetçiliğini tecrit edip yenilgiye uğratmak Irak'da bundan sonra gözetilecek amaçların başında geliyor.

16 Mart 1979

- Akaryakıtta yüzde 80, sigaraya 50, şekerde yüzde 30, taşkömürüne yüzde 20 zam yapıldı.
- DİSK Onur Kurulu, DİSK ilkelerine uymadıkları gerekçesi ile, Maden-İş, Bank-Sen, Baysen-İş Sendikalarına birer yıl, Yeraltı Maden-İş Sendikasına da 4 ay süreli olarak geçici çıkarma

cezası verdi.

- Çin'in Vietnam'a saldırısı devam ederken, Laos hükümeti Çin birliklerinin Laos sınırından üç kilometre içeri girdiklerini bildirdi.
- Rodezya uçaklarının Mozambik'e saldırması sonucunda 16 kişi öldü.

17 Mart 1979

- Demir ürünlerine yüzde 40 ile yüzde 60, Çimentoya da yüzde 60 oranında zam yapıldı.
- Adana'da Yidaş İplik Fabrikasında

çalışan DİSK'e bağlı Tekstil Sendikası üyesi 300 işçi işten çıkarıldı.

18 Mart 1979

- Elektrikli ev araçlarına yüzde 20, akümülatör fiyatlarına da yüzde 42 oranında zam yapıldı.
- Mersin Soda Fabrikasında, Petkim-İş'in başlattığı grevin, ertelenme süresinin bitmesine bir hafta kala işveren fabrikada çalışan sendikali, sendikasıız tüm

işçilerin iş akitlerini feshetti. İşçilerin fabrikaya girişleri jandarma tarafından engellendi.

- İran, Afganistan sınırını kapattı.
- Sovyetler Birliği, Afganistan'ın işçilerine karışmamaları için İran, Pakistan ve Çin'i uyardı.

20 Mart 1979

- Otomobil fiyatlarına yüzde 25 oranında zam yapıldı.
- İran'ın Sonandaj kentinde

Kürtlerle askerler arasında çarpışmaların sürdüğü açıklandı.

21 Mart 1979

- Hükümetin hazırladığı «Ekonomiyi güçlendirme programı» açıklandı. Programda, iç tüketimi azaltmak, kamu sektörü ve özel sektörde üretimi artırmak öngörülüyor.
- Mersin Soda Fabrikası işçileri, savcılığa başvurarak işveren hakkında dava açılmasını istediler.
- Anayasa Mahkemesi, Sıkıyönetim döneminde sivil mahkemelerin, Sıkıyönetim Mahkemelerinin yetkisine giren davalarla ilgili olarak Anayasa Mahkemesine

dava açmaya yetkili olmadığı gerekçesiyle, 142. madde ile ilgili İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin başvurusunu reddetti.

- İtalya'da Andreotti başkanlığında, Hristiyan Demokrat Parti, Sosyal Demokrat Parti ve Cumhuriyetçi Parti azınlık hükümeti kuruldu.
- 21 Mart Uluslararası Irk Ayrımını Tasfiye Savaşı Günü bütün dünyada kutlandı.

bir YORUM

Anayasa Mahkemesinin Anti-Demokratik Gerekçesi

1961 Anayasasının, 12 Mart döneminde daralan çerçevesine rağmen yine de demokratik bir öz taşıdığı inkâr edilemez. Ve

Anayasanın bu demokratik özüne aykırı yasa denemeleri, bir çok kez Anayasa Mahkemesi'nin kapısından geri dönmüş, bunlar demokrasi güçleri açısından birer kazanç niteliği taşımıştır. Ancak, yine aynı mahkemenin demokratik olmayan pek çok yasal uygulamayı onayladığı veya bunlara geçit verdiği bilinmektedir. Yasalarla Anayasa arasındaki bağlantıları öze ilişkin olarak ele aldığı anda daha çok demokratik kararlara ulaşan Anayasa Mahkemesinin, bu bağlantıları usul yönünden ele aldığı anda anti - demokratik sonuçlara ulaşması dikkat çekicidir.

İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmekte olan bir dâvadan geçerek Anayasa Mahkemesine gelen, 142. maddenin Anayasaya aykırılığı iddiası, mahkemenin sorunu usul yönünden ele almasıyla olumsuz bir sona vardiirilmiş, iddia reddedilmiştir.

Dergimizin daha önceki sayılarında yayınlanan, gerek aykırılığı ileri süren dâvalı dilekçesinde ve gerekse dileği haklı bulan İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi kararında, sorun çok boyutlu olarak ele alınmış ve gerçekten de günümüzün geçerli hukuk kuralları ve diğer toplumsal ilişkiler açısından 142. maddenin Anayasaya aykırı olduğu kanıtlarıyla gösterilmiş, bu, hukuk çevrelerinin de ortak görüşü haline gelmiştir.

Daha önce Anayasa Mahkemesine gitmiş ve bir oy fazlaya dayanan bir kararla reddedilmiş olan 141, 142'nin Anayasaya aykırılığı olgusu, salt bu red kararı yüzünden, mevcut yargı ilişkilerini aşarak aynı noktaya kolayca getirilememiştir. İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin kararı, konuya yeni bir bakış açısını yansıtıyordu ve zaten bu bakış açısına bağlı olarak doğan bir «cesaretle» Anayasa Mahkemesine gönderme kararı alınabilmişti. Bu nedenle, düşünce özgürlüğü açısından bu yeni bir olanak, yeni bir perspektifti. Burjuva kapsamıyla bile Türkiye'de demokratik işleyişin asgari koşullarının yaratılması bakımından büyük önem taşıdığından konu, bu öneme orantılı bir ilgiyle karşılandı.

Anayasa Mahkemesi'nin konuyu, ileri sürülen yeni bakış açısından ele alması bekleniyordu. Böyle olduğu takdirde, faşist bir devleti korumak amacıyla yaratılmış olan bu maddelerden biri, faşizmin tam anlamıyla ve bütün dünyada mahkûm edildiği koşullarda, ortadan kaldırılabilecekti. Çünkü Türkiye'de bu maddelerin sağlayacağı avantajlara umut bağlayanlar, bir avuç gerici ve faşistten ileriye gitmiyor. Kaldı ki, bugün dünyada faşistler bile, görüşlerini ve amaçlarını «neo» kılıflarla örtmek zorunda kalıyorlar, siyasal tercihlerini ancak dolaylı yollardan savunabiliyorlar. Faşizmi faşistlerin bile dolaysızca savunamadığı bir ortamda fa-

şizmi savunan bu maddeleri savunmak kolay olmayacaktır. Dolaşısıyla meseleye özünden yaklaşıldığı takdirde, hiç değilse 142. maddenin iki fıkrası hukuk literatürümüzden silinecek, düşünce üzerindeki kelepçelerin bir kaç halkası kopacaktı.

Faşist ve gerici mihrakları böyle bir yenilgiden ancak «usul» kapsamında «yaratılabilecek» bir takım engeller kurtarabiliirdi. «Yaratılabilecek» çünkü, olayda böyle bir engel de bulunmuyordu. Yani, Anayasa Mahkemesi hukuk kuralları çerçevesinde konuyu incelemekle ve ileri sürülen iddiaları değerlendirmekle yükümlü bulunuyordu.

Anayasa Mahkemesi «engel yaratmak» yolunu seçti ve yarattığı engeli, *konuyu incelemeyi reddetmesinin gerekçesi* olarak gösterdi. Gerekçe henüz yayınlanıp resmîyet kazanmamıştır ama öğrenildiği kadarıyla, sıkıyönetim uygulamalarına davandırılmaktadır. Sıkıyönetimin gerekçesi Anayasa Mahkemesi'nin red gerekçesi haline gelmiştir. Çünkü, ileri sürülen gerekçe şöyledir: *Sıkıyönetimin gerekçesi «yaygın şiddet eylemleri»dir. 142. maddede bu eylemleri cezalandırmaktadır. Bu madde kapsamına giren davalara ise sıkıyönetim mahkemeleri bakmakla yükümlüdürler. Bu nedenle böyle bir iddia ile Anayasa Mahkemesine ancak sıkıyönetim mahkemeleri başvurabilirler.*

Bu gerekçe anti-demokratik bir gerekçedir. Çünkü, bir yanılla sıkıyönetim uygulamasının alanını geniş tutmayı tahrik etmektedir. «Yaygın şiddet eylemleri»yle sınırlı olan sıkıyönetim uygulamaları zaten, basın ve yayın özgürlüğünden düşünce özgürlüğüne, dernek çalışmaları gibi temel demokratik ve anayasal haklardan siyasal çalışma hakkına kadar, pek çok temel özgürlükleri kısıtlamaya doğru hızla gelişmiştir ve gelişmeye devam etmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin kararı, hem bu yayılmayı yasallaştırmakta, hem daha da teşvik etmektedir. 142. maddenin dâvaya konu olan fıkraları yaygın özgürlüğüne ilişkindir ve bunu «yaygın şiddet eylemlerinden» biri olarak varsaymak, maddeyi sınırlamak, hattâ korumak yerine, ona yeni işlevler yüklemek anlamına gelir. Kaldı ki, sıkıyönetimi «yasal» gören bakış açısının, onun bütün uygulamalarını da «yasal» görmeye hakkı yoktur. Ve Anayasa Mahkemesinin kararı, bu yanılla da, yasal olmayan uygulamalara yasal görünüm veren bir geri nitelik taşımaktadır.

Red kararının pratikle de bir bağıntısı yoktur. Kimi savcılıkların, buna benzer bir yorumla sıkıyönetim mahkemelerine gönderdikleri 142'den açılmış dâvalar, sıkıyönetim mahkemeleri tarafından geri çevrilmektedir. Yani, Anayasa Mahkemesindeki ha-

kim eğilimin aksine, mahkemeler 142 kapsamını *yaygın şiddet eylemleri* olarak görmemektedirler.

Anayasa Mahkemesi, sıkıyönetim gibi «arizi» bir olaya bağlamakla bu maddeleri *meşrulaştırmış* olmamaktadır. Demokratizm açısından da, «ileri bir adım atılmak istenirken geriye iki adım» atılmış değildir. Sadece dünyada değil, Türkiye'de de koşullar değişmiştir ve hızla değişmeye devam etmektedir. Kitlelerin özlem ve talepleri karşısında, geçerliliğini yitirmiş baskı yöntemlerini ayakta tutmak bile mümkün olamazken, zaten hiç bir zaman «kabul» görmemiş anti - demokratik ve Anayasaya aykırı 141 ve 142 gibi maddeleri, «usul» sperlerinin arkasından savunmak olanağı hiç yoktur.

22 Mart 1979

- Mardin Bağımsız Milletvekili Nurettin Yılmaz'ın hazırladığı TCK'nun 141 ve 142. maddelerinin kaldırılmasını öngören yasa tasarısı Meclis gündemine alındı.
- İtalya'da hükümeti kurmakla görevlendirilen Androetti, Sosyal Demokratları ve Cumhuriyetçi Parti'yi de içine alan bir koalisyon hükümetini devlet başkanına sundu.
- Anayasa Mahkemesi'nin, 142. maddenin Anayasaya aykırılığı konusundaki başvurusu reddetmesini hukukçular olumsuz karşıladılar. Av. Halit Çelenk Anayasa Mahkemesi'nin red kararının «açık bir yanılğı» olduğunu söyledi.
- İstanbul Barosu başkanı Orhan Apaydın, Yazışleri müdürlerinin Cezai sorumluluk altında bulunmasının Anayasaya Aykırı olduğunu açıkladı.

23 Mart 1979

- Ecevit: «Türk şoförleri oyuna gelmeyecektir» dedi.
- İran'ın Sanandaj bölgesindeki Kürtlere «yarı özerklik» verileceği açıklandı.
- Barolar Birliği başkanı Faruk Erem, Anayasa Mahkemesi'nin 142. madde ile ilgili red kararının isabetsiz bir karar olduğunu söyledi.
- Bedelsiz ithalat uygulaması yüzünden son bir ay içinde Türkiye'ye 20 bin otomobil girdiği ve bundan doğan döviz kaybının çok yüksek olduğu açıklandı.
- Pakistan Yüksek Mahkemesi Butto'nun idam edilmesine ikinci kez karar verdi. Mahkeme ayrıca, Butto'nun cezasının müebbet hapse çevrilmesini devlet başkanına tavsiye etme kararı aldı.

25 Mart 1979

- Mısır-İsrail Barış Anlaşması Vaşington'da imzalandı.
- Sovyetler Birliği ilk kez dünyadan uzaya bir televizyon yayını gerçekleştirdi.
- Çin'in bir süre işgal altında tuttuğu Vietnam kasabalarından birinde, aralarında çocukların ve kadınların da bulunduğu toplu insan mezarları bulundu.

27 Mart 1979

- Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Genel Merkezi faşistlerin silahlı saldırısına uğradı. Saat 10.30 sıralarında Parti Merkezine saldıran faşistler TSİP Teşkilatlanma Sekreteri Aydoğan Gezer'i silahla yaralayıp kaçtılar.
- Mısır, Arap Birliği'nden ayrıldığını açıkladı.
- OPEC ülkeleri, Ocak 1979'da petrolle yaptıkları kademeli zammın Eylül ayında yürürlüğe girecek olan yüzde 9'luk bölümünün Nisan ayında uygulamaya konmasını kararlaştırdılar.

28 Mart 1979

- Türk-İş ve DİSK, şoförlerin eylemlerine karşı olduklarını açıkladılar.
- CHP'li 73 parlamenter, 4 sendikanın DİSK'ten ihraç edilmesine karşı olduklarını açıkladılar.
- Calaghan başkanlığındaki İngiliz işçi hükümeti, parlamentoda yapılan oylamada, bir oy farkıyla düştü.

31 Mart 1979

- Şoförler ve otomobilciler Derneği Genel Başkanı ve AP milletvekili Hüsamettin Tiyenşan, kontak kapama ve kepenk indirme eyleminden vazgeçtiklerini açıkladı.
- Pakistan Halk Partisi, Butto'nun affedilmesi için General Ziya-ül Hak'a başvurdu.
- Bağdat'ta toplanan Arap Birliği Mısır-İsrail arasında varılan anlaşma nedeniyle Mısır'a karşı ambargo uygulanmasını kararlaştırdı.

2 Nisan 1979

- İsrail Başbakanı Begin, Mısır'ı resmen ziyaret eden ilk İsrail başbakanı olarak Mısır'a gitti.
- Çin Halk Cumhuriyetinden yapılan bir açıklamada, ÇİN-SSCB dostluk antlaşmasının feshedildiği belirtildi.
- Hükümet sorununun çözülmemesi üzerine İtalya'da parlamento feshedildi ve erken seçim kararı alındı.

3 Nisan 1979

- TYS Genel Başkanlığına Aziz Nesin yeniden seçildi.
- Birleşik Arap Emirlikleri, petrolün fiyatına yüzde 12 ek zam yapılmasını kararlaştırdılar.
- İspanya'da yerel seçimler yapıldı.
- Yazışleri müdürlerinin cezai sorumluluğunu öngören yasa tasarısı alt komisyonda ele alındı.
- İngiltere'de 500 bin kamu görevlisinin grevi hayatı felce uğrattı.
- Sıkıyönetim komutanlığınca Adana kapalı spor salonunun bundan böyle duruşmalar için kullanılacağı ve bu amaçla düzenlendiği açıklandı.

4 Nisan 1979

- Butto asıldı.
- İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi 141. madde için görevsizlik kararı verdi.
- Suudi Arabistan'la 250 milyon dolarlık proje kredisi anlaşması imzalandı.
- Dışişleri Bakanı Gündüz Ökçün «Güney Afrika halklarının ırkçılığa karşı mücadelesini destekliyoruz.»
- TÖB-DER Genel Başkanı ve öteki yöneticilerle temaslarda bulunmak üzere Türkiye'ye gelen FİSE Sekreteri Rudolf Tagtmeyer Ankara'da geri çevrildi.

7 Nisan 1979

- TEP genel başkanı Mihri Belli, İstanbul'da silahlı bir faşist saldırgan tarafından vuruldu. Ağır yaralanan Belli, kendisine ateş edenin ülkücü Cengiz Ayhan olduğunu söyledi.
- İran'ın eski başbakanlarından ve Şah'ın mutemet adamı Amir Abbas Hüveyda «devrim komiteleri»nce idama mahkum edildi ve karar infaz edildi.
- Sabancı, hükümetin aldığı ekonomik önlemlerin yetersiz olduğunu ve bu yüzden geleceklerinden endişe ettiklerini açıkladı.
- Faşistler tarafından yaralanan ve F. Almanya'da tedavi edilen Doç. Server Tanilli, SSCB'de tedavi edilecek.

8 Nisan 1979

- Turgutlu'da bir karakolu basan anarşistler iki bekçiyi öldürdüler.
- MİT istihbarat eski başkan yardımcısı Sabahattin Savaşman'ın CIA hesabına casusluk yaptığı sabit görüldü. Savaşman 17 yıl hapse mahkum oldu.
- İşçi dövizini olarak 1 dolara 47 TL, turist dövizini olarak ise 37 lira ödenecek.
- Nikaragua'da Sandinista gerillalarının diktatörlüğe karşı mücadelesi yeniden şiddetlendi. Somoza «tatil» yapmak üzere ABD'ye gitti.

- Dışişleri bakanı Gündüz Ökçün AET'nin Türkiye'ye karşı

tavrının endişe verici nitelikte olduğunu açıkladı.

11 Nisan 1979

- Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi, yasak yayın bulundurmanın suç teşkil etmediğine karar verdi.
- İran'da, eski dışişleri bakanlarından Abbas Ali Halatbari ve 10 yönetici daha kurşuna dizildi.
- Bulgar ve Sovyet kozmonotlarının ortak uzay

uçuşu başladı.

- Türk Tabipler Birliği merkez konseyi başkanı Atabek, nükleer santrallerin insan sağlığı için büyük bir tehlike olduğunu açıkladı.
- Prens Sihanuk devrik Pol-Pot için, «Kamboçya'nın SS'i idi» dedi.

13 Nisan 1979

- Türkeş, hükümetin kuyumcu ve sarrafları devletleştirmek istediğini söyledi.
- Uganda'da başkent Kampala'yı ele geçiren Uganda Ulusal Bağımsızlık Cephesi lideri Yusuf Lüle başkanlığında geçici bir hükümet kurulduğu açıklandı.

- İşçi döviz transferlerinde yüzde 60'lık bir yükselme olduğu açıklandı.

- İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı bir bildiri yayınlıyarak, sıkıyönetimin iki ay daha uzatılması halinde 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanmasına izin verilmeyeceğini açıkladı.

14 Nisan 1979

- Bağımsız bakanlardan Enver Akova, Ali Rıza Septioğlu, Mustafa Kılıç, Güneş Öngüt, Orhan Alp ve Ahmet Karaaslan bir «muhtıra» vererek, hükümetten bazı talepleri olduğunu açıkladılar. Özellikle

«bölücülük» için sert önlemler alınmasını istediler. «Altılar»ın bir isteği de, 141 ve 142. maddelerin kaldırılması girişimlerinden vazgeçilmesi yönünde.

bir BELGE

«ALTILAR» in Hükümete Verdiği Muhtıra

«Hükümette görev alan bağımsız bakanlardan Devlet Bakanı Enver Akova, Devlet Bakanı A. Rıza Septioğlu, Devlet Bakanı Mustafa Kılıç, Ulaştırma bakanı Güneş Öngüt, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Orhan Alp, ve imar ve İskan Bakanı Ahmet Karaaslan'ın iştirakleriyle yapılan top-

lantıda, içinde bulunduğumuz siyasi durum genel olarak gözden geçirilmiş, aşağıda yazılı konularda görüş birliğine varılarak kamuoyuna duyurulmasına karar verilmiştir.

Her türlü riziko ve güçlüğü göze alarak, seçilmiş bulunduğumuz veya desteklediğimiz bir siyasi partiden istifa edip bugünkü hükümette görev almamızın nedenlerini çeşitli zamanlarda kamuoyuna açıkladık. Bu açıklamalarımız aynı zamanda yüce milletimizin huzurunda şahıslarımızı bağlayan bir taahhüt niteliğinde idi.

Dün söylediğimizi bugün de tekrarlıyoruz ve diyoruz ki:

Biz bu hareketi koltuk hevesi, ikbal hırsı ve şahsi çıkarlarımız için yapmadık. Milli yararlarımızı her şeyin üstünde tuttuk. Yüce milletimizin bir parlamento mensubundan bekleyebileceği fedakarlığı yaptık.

Ülkemizin bugünkü güç koşullarında da yine fedakarlığın her çeşidine hazırız.

Hükümetimizin kurulduğu günden bu yana bu görüş ve düşüncelerle hareket ettik. Önerilerimize rağmen sonuç alamadığımız bazı hususları bir defa da kamuoyu önünde tekrarlıyoruz.

Bu hususlarda mümkün olan en kısa zamanda sonuç alamadığımız takdirde hükümet çalışmalarında ortaya çıkacak uyumsuzluklardan ülkemizin göreceği zararın vebali bize ait olmayacaktır.

Beklemeye tahammülü olmayan bu hususların daha fazla ertelenmesi ülkemizi düzeltilmesi imkansız bir ortama sürükleyecektir. Bu konularda anayasamızın gereklerinin yerine getirilmemesinden dolayı ağır sonuçların doğmasından ciddi olarak endişe duymaktayız.

1 — Anayasamızın 3, 11 ve 12. maddelerinde yer alan,

Türkiye devletinin, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü,

Hak ve hürriyetlerin nitelikleri Anayasada belirlenen Türkiye Cumhuriyetini ortadan kaldırmak kastıyla kullanılamıyacağı,

Yasalar önünde eşitlik prensiplerine rağmen devletin belirli kesimlerindeki kadrolarına sızmış olan aşırı uçlara mensup kimseler bazı hallerde ideolojik amaçlı dernek ve kuruluşlarla birleşerek faaliyetlerini ülkenin ve milletin bütünlüğünü tehlikeye sokacak boyutlara vardırımlardır.

Aşırı uçların ülkenin tümünde sürdürdükleri şiddet ve terör hareketleri vatansever, aklıselim sahibi olan vatandaşlarımızı bütünüyle malından, canından bezdirmeye noktasına getirmektedir. Bazı vatandaşlarımız yerini yurdunu satıp göç etmek zorunda kalmakta veya benimsemediği, inanmadığı bu düşüncelere boyun eğmek zorunda bırakılmaktadır.

Yurdun tümünde tezgahlanan bu oyunlar belirli bölgelere kaydırılarak halk üzerinde yoğunlaştırılan baskılarla halkı ideolojik amaçlarına alet etmeye çalışmaktadırlar. Çarpık ideolojilerin pençesine düşürülerek kandırılmış bir avuç insan devletin gözü önünde eylemlerinin faturasını halka ödetmeye çalışmaktadır.

Bütünüyle bu hareketlerden rahatsız vatandaşlarımızın, kaderi hiç bir sebep ve düşünce ile bu tip kimselerin tahakkümüne terk edilemez. Milli birlik ve beraberliğimize yönelik bu hareketler müsammaha ile de karşılanamaz.

Doğuda da Batıda da yaşayan her Türk vatandaşı birleştirici ve bütünleştirici Atatürk milliyetçiliği içindeki yerini bulmuştur. Milleti çeşitli yönleri ile kamplara bölmeye kimsenin hakkı yoktur.

Artık bütün yönleriyle hükümetin bu işin kökenine inmesinin zamanı gelmiştir. Geri kalmış yörelerimizde vatandaşlarımızın ekonomik ve sosyal sorunları bazı çarpık ideolojilerce istismar edilmektedir. Bu sorunlar için ivedi çözümler aranmalıdır.

2 — Milletimizin vicdanında derin yaralar açan adam kayırma, partizanlık kesin olarak son bulmalıdır. Her devirde bir kesime kapalı olan devlet ve okul kapıları tüm vatandaşlara ve onun çocuklarına açılmalıdır.

Yasalar önünde eşitlik mutlaka sağlanmalıdır.

Hiç kimse kamu görevlerinde zorla, tehditle, kanunsuz ve tarafsızlığı zedeleyici iş yaptırmaya kalkışmamalıdır.

Hükümet içinde şu veya bu sebeple kişisel arzulara göre kadrolaşma heveslerinden vazgeçilmelidir.

Derneklerin tahakkümü altına girmiş olan bakanlıklardaki kadrolar mutlaka arındırılmalıdır.

İşe alma ve atamalarda vatandaşlar arasında mezhep, din ve etnik ayrılıklar bakımından ayırıcı yorumlara yol açabilecek tasarruflardan kesinlikle kaçınılmalıdır.

3 — Türkiye'nin kapılarını komünizme açacak olan, bugünden Türkiye Cumhuriyeti'ni bölüp, parçalayıp yıkmayı amaçlayanlara uygulanacak yegane müeyyideler olan T.C. Kanunu'nun 141 ve 142. maddelerinin değiştirilmesinden vazgeçilmelidir.

4 — Devletin güvenliğinin sağlanması, cumhuriyetin korunması ile ilgili Anayasa hükmü askıya alınmaz. Devletin güvenliği mutlaka sağlanmalıdır.

5 — Anayasamızın ekonomik hayatı düzenleyen hükümleri ön planda tutulmalıdır. Bugüne kadar alınmış olan ekonomik önlemlerin bir çoğu bilgimiz dışında cereyan etmiştir.

Bize göre ekonomik darboğazdan çıkış yolları şunlardır:

a — Anayasamızın öngördüğü karma ekonomi anlayışından sapma olmamalıdır.

b — Ekonomik darboğazdan çıkmak için eldeki imkanlar değerlendirilmek suretiyle acele olarak dış kredi temin edilmelidir. Bu maksatla dış ülkelerle olan temaslar yoğunlaştırılmalıdır. Dünyada hiçbir ülkenin kendi yağıyla kavrulmayacağı gözönünde tutulmalıdır.

c — Ülke çıkarları doğrultusunda dış ilişkiler gerçekçi yaklaşımlarla yeniden tanzim edilerek geliştirilmelidir.

d — Orta ve uzun vadeli ekonomik tedbirler bağımsız bakanların da görüşleri alınarak süratle yürürlüğe konulmalıdır.

6 — Rejimlerin her türünde devletleri çökerten yolsuzlukların tamamen önlenmesi için gerekli bütün tedbirler tam olarak alınmalıdır.»

15 Nisan 1979

- TÜRK-İŞ'in 11. Genel Kurulu Ankara'da çalışmalarına başladı. Halil Tunç Kongre'de yaptığı konuşmada, «aktif sendikacılık hayatından çekildiğini ve adaylığını koymayacağını» açıkladı.
- Doğu bölgesi valilerinin

katıldığı ve Doğu illerindeki asayiş sorunlarının ele alındığı toplantı Van'da yapıldı.

- Madenlerin devletleştirilmesini mümkün kılan kanunun iptali için Anayasa Mahkemesinde dava açmış olan AP'nin itirazı reddedildi.

16 Nisan 1979

- İran dışişleri bakanı Sencabi istifa etti.
- Irak'da temaslarını tamamlayan genelkurmay başkanı Evren Türkiye'ye döndü.
- TÜRK-İŞ genel kurulunda konuşan Ecevit «bölücülüğün üzerinde durulması gereken boyutlara vardığını» söyledi.
- Hükümet, Ortadoğu ülkelerinde çalışmakta olan Türk büyükelçilerini, bir durum

değerlendirmesi yapılacağı gerekçesiyle Ankara'ya çağırdı.

- DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar: «Yüzbinlerce işçi cezaevine girse de 1 Mayıs'ı Taksim'de kutlayacağız» dedi.
- Altılar'ın muhtırasını görüşen bakanlar kurulu toplantısından sonra bir açıklama yapan Ecevit, hükümetin dimdik ayakta olduğunu söyledi.

19 Nisan 1979

- CIA başkanı Turner, ABD'nin, İran'da yitirdiği üslerin yokluğunu 1984 yılına kadar hissedeceğini açıkladı.

- Ecevit Türkiye'de etnik grupların bulunduğunu ama Türk Milletinin bir bütün olduğunu söyledi.

- Camp David anlaşması için Mısır'da dün «halk oylaması» yapıldı.
- Güney Lübnan'ı kontrolü altında bulunduran falanjistler

bölgede bir «Hür Lübnan» devleti kurduklarını açıkladılar. Falanjistlerin bu girişimi dünyada geniş tepkilere yolaçtı.

bir YORUM

Lübnan'da Yeni Manevralar

Camp David anlaşmasının Ortadoğu'da, özellikle Arap dünyasında yeni güç dengelerine yol açacağı biliniyordu. ABD emperyalizmi, bu yeni dengenin kendi lehine siyasal sonuçlara yol açacağından emin olduğu için, her ne pahasına olursa olsun, bir Mısır-İsrail «barış anlaşması»-nı gerçekleştirebilmek yönünde elinden gelen «tavizleri» vermekten sakinleşmişti.

Mısır'ın emperyalist kamp içindeki yeni konumu, bölgede özellikle İsrail saldırganlığına elverişli olanaklar sağlıyordu. Mısır'ın İsrail yayılmacılığı açısından etkisiz hale getirilmesi ve hatta Arap davasına karşı bir yeni müttefik olarak kazanılması İsrail'in, Filistin Kurtuluş hareketine karşı provokatif girişimlerini başlatması için elverişli olanaklar sağladı.

İsrail öteden beri, Filistin hareketine karşı saldırılarında Lübnan'ı bir üs olarak kullanmayı denemektedir. Lübnan'ın egemenlik haklarının çiğnenmesine ve toprak bütünlüğünün hiçe sayılmasına kadar varan bu saldırılar, zaman zaman kısmi askeri işgal hareketleriyle de besleniyordu. Bu korsan saldırıların bir yönü de, Lübnan'daki iç sorunun evrimini, İsrail'in istediği sonuçlara yol açacak biçimde etkilemekti.

Lübnan'daki sağcı hıristiyanların (falanjistlerin) ayrılıkçı hareketi İsrail'in bu ülke üzerindeki gerici emellerinin başlıca aracını oluşturmaktadır. Özellikle ülkenin güneyinde yoğun olan falanjistlerin bu bölge üzerinde denetim kurmaları, İsrail'in Filistin Kurtuluş hareketiyle arasına yeni bir güven verici şerit çekmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle, falanjistler İsrail'in geniş çaplı silah desteğini sağlamaktadırlar, buna mukabil onlar da İsrail'e, Filistinlilere karşı tampon olabilecekleri güvencesini veriyorlar.

Bu güvencenin daha da pekiştirilmesi ve İsrail'in kuzeyinde bir güvenlik barikatının oluşturulması yönünde şartların olgunlaştığı kanaatine varan emperyalizm ve bölgedeki gerici güçler, 19 Nisan 1979 tarihinde, Lübnan'ın güneyinde, Sur kentini merkez alan bir «Hür Lübnan» devletinin kurulmasını onayladılar ve teşvik ettiler. Falanjistlerin komutanı Saad Haddad ise, daha ilk açıklamasında, görevlerinin İsrail'e sızmak isteyen Filistinlileri engellemek olduğunu ve bunun için de İsrail'den yardım aldıklarını söyledi.

«Hür Lübnan»ın «bağımsızlığının» garantörleri İsrail ve ABD, gelecek günlerde başarabilirlerse, bu yeni mevzilerini iyice tahkim etmeye ve yarattıkları fiili durumu derinleştirmeye gayret göstereceklerdir. Ancak bölgede 10 binden fazla Filistin'li gerillanın bulunduğu, 6 bine yakın «barış gücü» askerinin aynı bölgede görevli olduğu düşünülürse, Saad Haddad'ın 1500 kişilik askeri gücüyle provokasyonunu nereye kadar götürebileceği kuşkuludur. Ne ki, tampon «devletçik»in bölgede bir çıban başı olarak yeni sorunlara yol açması beklenmelidir. İsrail bu yoldan, gelecekteki girişimlerine «resmiyet» kazandırmayı deneyebilir.

20 Nisan 1979

- Ecevit bölücülük yapan memurların görevlerine son verileceğini açıkladı.
- MSP, sıkıyönetimin uzatılmasına karşı çıkacağını ve Meclislerde yapılacak oylamada kırmızı oy kullanacağını açıkladı.
- Rahmi Koç, IMF ile anlaşma zemininin bulunduğunu ve bir ay içinde mutlaka anlaşma yapılması gerektiğini bildirdi.
- Türkeş, sıkıyönetimin bütün ülke çapında uygulanması gerektiğini söyledi.

TÜSTAV

Sosyal Demokrasinin Fiyaskosu Sınıflararası Barış Hayallerinin İflasıdır

M. SÜREYYA ÖNGEN

Türkiye ekonomik, toplumsal ve siyasal bakımdan ciddi bir bunalım içindedir. Bu tesbit gerek egemen sınıflar, gerekse işçi sınıfımız ve halk güçlerimiz tarafından ifade edilmektedir. Ne var ki, böyle bir tesbiti tek başına dile getirmek, herhangi bir anlam ifade etmeyen soyut bir tekerlemeden öteye gitmez. Yabancı ve yerli egemen güçlerin ve onun karşısındaki dünya devrimci süreci ile Türkiye emekçi halk hareketinin «bunalım» tesbitinde birleşmiş olmaları ve bugün Türkiye'de herkesin, «Türkiye tarihinin en ciddi bunalımından» söz etmesi, bu zıt güçler arasındaki herhangi bir görüş birliğine işaret etmez. Tersine, bunalımın kendisi, biza-tihi, sömürücü güçlerle, emekçi güçler arasındaki çelişkinin geçmişe oranla daha da keskinleşmesinin ve uzlaşmazlığın derinleşmesinin ifadesidir.

Türkiye'de yaşanan bunalımın uluslararası boyutu, kapitalist sistemin giderek yoğunlaşan krizine bağlıysa, ülkemiz çapındaki faktör ise, sınıf çelişkilerinin ve sınıf mücadelesinin şiddetlenmesinden ileri gelmektedir.

Emperyalizme bağımlı Türkiye kapitalizminin egemen gücü olan işbirlikçi ve tekelci burjuvazinin bugüne kadar süren ekonomi politikası ve doymak bilmez sömürü iştahası bugünkü bunalımın asıl nedenidir. Tekelci sermayeye ve ortaklarına karşı sınıf mücadelesi veren emekçi katmanların özellikle 1960'ların ikinci yarısından bu yana her türlü baskıya rağmen yükselen mücadelesi, doğal olarak toplumda, sağ ile sol arasındaki bugünkü kutuplaşmayı yaratmıştır.

Bir yanda daha fazla sömürmek, ve ezmek isteyen egemen güçler, öte yanda ise sömürüye ve baskıya karşı mücadele eden

emekçi sınıf ve tabakalar arasındaki zıtlasma ve uzlaşmazlık git-gide artmıştır. Ve varılan nokta büyük bir bunalım olmuştur. Bu bunalım, Türkiye ekonomisinin iflâs eşiğinde bulunmasını simgelemektedir. Bir başka deyimle bugüne değin şu ya da bu şekilde yürütülmüş olan kapitalist ekonomi, Türkiye'de iflâs bayrağını çekmek üzeredir. Dolayısıyla, Türkiye'nin bunalımı, esas olarak kapitalist ekonominin bunalımıdır ve yaşanan çözümsüzlük tekeli sermayenin çözümsüzlüğüdür.

Ne var ki, bu bunalımın faturası emekçi kitlelere ödettilmekte ve onlara yeni yeni külfetler yüklenmektedir. Bu nedenle, tekeli sermayenin güdümündeki sosyo - ekonomik sistemin vardığı bunalım, aynı zamanda emekçilerin de sıkıntılarını yoğunlaştırmaktadır.

Gene aynı şekilde, egemen güçlerin bir çözümsüzlük çıkmazı içine girmiş olmaları, emekçi katmanlar arasındaki subjektif faktörlerden dolayı, halk güçlerinin de çözümsüzlük içinde oldukları gerçeğini unutmamıza neden olmamalıdır.

Şu halde, gerek egemen sömürücü güçlerin, gerekse ezilen ve sömürülen emekçi sınıf ve zümrelerin Türkiye'de ciddi bir bunalım bulunduğunu dile getirmeleri, bir anlamda her iki tarafın da şu anda çözümsüzlük içinde bulduklarını ifade etmeleridir.

Ne var ki, mevcut bunalımın analiz edilmesi, nedenlerinin dile getirilmesi ve çözüm yollarının önerilmesi sözkonusu olduğunda, bu bunalımın içindeki uzlaşmazlık zıtlık kendini açığa vurmaktadır.

Bu olgu, bunalım hakkında farklı toplum kesimlerince önerülen görüşlerin ve politikaların farklılığını kaçınılmaz kılmaktadır. Ve bu farklı görüşlerle politikalar ana kategorilerde tasnif edildiğinde, bunalımdan çıkış yolu olarak gösterilen çözümlerin de uzlaşmaz olmasını gerektiriyor ve nitekim de öyle olmaktadır. Egemen güçlerin farklı kesimleri, son çözümlemede aynı kapıya çıkacak «çareler» aramak peşindedirler. Bu çareler ise, yumuşak ya da sert, az veya çok dozlarda, ama hepsi mutlaka burjuva çıkarlar doğrultusunda ve kapitalizm içindeki çözümlerdir. Emekçi katmanların önerdikleri çözüm ise, işçi sınıfının politikasında somutlanmaktadır.

Bunalım konusunda farklı ve çatışan sınıflar açısından getirilen görüşler, farklı ve çatışan sınıfsal tercihleri ve onlara uygun politikaları yansıtmaktadır.

Başta işçi sınıfı olmak üzere, emekçi katmanlar açısından bilinmesi gereken nokta ve çok iyi bilinse de vurgulamamız gereken asıl husus, bu bunalımdan çıkış yolunun, uzlaşmaktan geçmediğidir.

İşte bu nokta, sanırız ki, hem bunalımın bir buçuk yıl öncesine nazaran bugün daha da derinleşmiş olmasında sadece tekelci sermaye ile ortaklarının değil, aynı zamanda işçi sınıfı ile müttefiklerinin de çözümsüzlük içinde bulunmasının ve bu noktanın geniş emekçi yığınlar tarafından henüz gereğince ve yeterince anlaşılmamış olmasının da payı vardır.

Ve bunalımın bu denli artması, kabağın sosyal demokrasinin başına patlaması, bir başka deyişle, bunalımın, sosyal demokrat bir hükümet zamanında büsbütün derinleşmesi bir rastlantı değildir.

Çünkü, egemen sömürücü sınıflarla ezilen emekçi sınıflar arasında yıllardır giderek keskinleşen çelişki ve derinleşen ekonomik bunalımdan çıkış yolu olarak, sosyal demokrasi, sınıfsal uzlaşmayı önermiştir ve bu amaçla iktidara gelmiştir. Sosyal demokrasi, çatışan sınıf çıkarlarını uzlaştıracığını sanmıştır. Gerçekten de, sınıf çelişkilerinin çok derin olmadığı ülkelerde ya da dönemlerde, sosyal demokrasinin böyle geçici uzlaşmaları sağladığı olmuştur. Ama, Türkiye'de sınıflar arasındaki uçurum ve çelişki o denli şiddetlidir ki, yerli sosyal demokrasi, Batı'daki bazı ülkelere özenerek düşlediği uzlaşmayı geçici olarak dahi sağlayamamıştır.

İktidara gelmeden önce, emekçi yığınlarla egemen sınıflar arasında İsveç tipi bir geçici barış ve uzlaşma sağlayabileceğini uman ve bunu açık açık söyleyen sosyal demokrasi, emekçilerin yaşama ve çalışma koşullarını iyileştirmeğe değgin birçok vaadlerde bulunmuştu. Bu vaadlerin hiçbiri, düzenin kökten değişmesi kapsamına girmemekle birlikte, bugünkü düzen içinde emekçilerin birtakım acil ekonomik - demokratik taleplerini içermekteydi. Sosyal demokrasi, Batı'da örnekleri görüldüğü gibi, bu taleplerin bir kısmını karşılayarak reformculuk yoluyla sınıfsal çelişkileri yumuşatabileceğini, ve sınıf mücadelesini yavaşlatabileceğini, sınıflararası barışı —geçici de olsa— sağlayabileceğini ummaktaydı.

Ne var ki, Türkiye bir İskandinav ülkesi ya da benzeri bir Batılı ülke değildi. Bu nedenle sosyal demokrasinin uzlaştırma ve reformlar yoluyla düzeni onarıp sürdürme gayretleri de hayalcilikten ibaretti. Nitekim de öyle oldu, tekelci sermayeden bazı tavizler kopararak, emekçilere aktarabileceğini böylelikle egemen sınıflarla emekçi sınıfları uzlaştırabileceğini sanan sosyal demokrasi,

kendi reformculuğunun dahi çok gerisine düştü ve neticede, egemen güçlerin çeşitli kesimlerini uzlaştırma ve onların ekonomik politikalarını tek bir doğrultu üzerinde birleştirip, değişik tekeli grupların ve onların bağlı buldukları emperyalist mihrakların çıkarlarını bağdaştırma noktasına kadar geriledi.

Gene sosyal demokrasi, iktidara gelmeden önce, tekeli sermayenin sınıf egemenliğini siyaset arenasında nisbeten barışçı yollardan sürdürmeyi amaçlıyor ve bu nedenle, burjuva demokratik ilkeleri savunuyordu. Şayet sosyal demokrasinin reformculuğu Türkiye için geçerli akçe olabilseydi, CHP böyle bir burjuva demokratik yol izleyecekti. Ama CHP'nin reformculuğu Türkiye'de tutmayınca, çatışan sınıfların arasındaki çelişkiler ve mücadeleler sosyal demokrasi eliyle yumuşatılamayınca, sosyal demokrasi de, iktidar öncesindeki demokratiğini rafa kaldırarak, sınıf egemenliğini barışçı olmayan yollardan yürütmeye yöneldi. Önce Devletin demokratikleşmesi yolunda yapabileceği işlerden vazgeçti, 141 - 142 ve benzeri anti - demokratik yasaların ayıklanmasını rafa kaldırdı, sonra TÖB - DER ve DİSK başta olmak üzere emekçilerin demokratik örgütlerine karşı çeşitli komplolara girişti, derken anti - demokratik yasa tasarılarını parlamentoya sevketti ve nihayet sıkıyönetim ilân ederek, emekçi sınıf mücadelesi üzerindeki askeri - bürokratik üstyapı mekanizmasının askeri çarkına yeni siyasal işlevler yükledi.

Sonuç : Bugünkü bunalımdan çıkış yolunun, egemen sınıflarla emekçi sınıfları uzlaştırma gayretlerinden geçmediğinin bir kez daha anlaşılmasıdır ve CHP bu düşler ve çabalar içinde olduğu için çıkmazdadır. Çıkmazdan kurtulmak istedikçe de, tekeli sermayeye teslimiyet politikasını, tekeli egemenlik adına politika gütmek, ekonomik plânda halkın sırtına yeni yeni yükler yüklemek, siyasal alanda ise tekeli egemenliği pekiştirecek yollar izlemek tutumuna dönüştürmektedir.

Sosyal demokrasi, son genel seçimlerde geniş emekçi yığınların hatırı sayılır bir desteğini sağlamıştır. Bu seçmenlerin bir bölümü, gerek bilinç düzeyleri, gerekse özelemleri ve amaçları bakımından CHP'nin ilerisinde oldukları halde, MC ve faşizm karşısında bir demokratik alternatif olarak sosyal demokrasiye oy vermişlerdir. Geri kalan geniş seçmen yığınları ise, faşizme ve gericiliğe karşı olan tepkileri nedeniyle ve CHP'nin birtakım vaatleri nedeniyle CHP'ye belirli dozlarda umut bağlamışlardır. Sosyal demokrasiye umut bağlanmış olan emekçi kesimler arasında, kendi

sınıfsal çıkarlarının siyasal bilincine henüz ulaşmamış ve CHP'nin tekelci sermayeden, emekçiler lehine birtakım hakları sağlama, böylelikle «sınıflararası barışı» gerçekleştirme politikasına şu ya da bu şekilde kapılmış işçiler, emekçi köylüler, aydınlar vb. bulunmaktaydı.

Bu nedenle, varılan noktada, sosyal demokrasi «umudunun» büyük ölçüde iflâs etmiş olması, gerçekte, sömüren ve sömürülen sınıflar arasında sosyal demokrasi eliyle sağlanmak istenen «uzlaşma» ya da daha doğrusu uzlaştırma politikasının iflâs etmesine özdeştir.

Sosyal demokrasinin çözüm olmadığını, umut olmadığını, kurtuluş olmadığını artık CHP yandaşı emekçiler tarafından da küçümsenmeyecek ölçüde anlaşılmış olması somut bir politik olgudur. Bu, yaşanan gerçekliğin sınıfsal ve bilimsel ifadesi ise ege-men sınıflar ve emekçi yığınlar arasındaki uzlaşma ve barış çabalarının da çıkmazıdır. Sosyal demokrasinin fiyaskosu, bu nedenle, gerçekte, sınıf uzlaşmacılığının ve «ezen- ezilen sınıflararası barış ve işbirliğinin» fiyaskosudur.

Bugün emekçi sınıfların içinde buldukları çözümsüzlük, işte asıl bu noktada somutlanmaktadır. CHP'nin halk güçleri açısından çıkar yol olmadığını kavrayan emekçiler ne yapacaklardır? Bu sorunun cevabı, birinci derecede sosyalist siyasal hareketin görevidir. Kitleler CHP'nin çözüm olmadığını anladıktan sonra, çözümlü nerede bulacaklardır? Sanırız ki, kitlelerde bugün gözlediğimiz ararış ve çözümsüzlük, bu sorunun cevabının sadece doğru değil, en etkin ve yaygın bir şekilde verilmesiyle aşılacaktır.

Bu sorunun biricik cevabı vardır: İşçi sınıfı ve tüm ezilen emekçi yığınlar açısından CHP'nin reddi. Bu aynı zamanda sınıfsal uzlaşmanın da reddi demektir. Sınıf uzlaşmasını reddeden ise, işçi sınıfı bağımsız politikasıdır.

Yani çözüm, sosyalist siyasal harekette ve onun öncülüğündeki emekçi halk güçlerinin ortak mücadelesindedir.

Dolayısıyla, bugün kitleleri içinde buldukları çıkmazdan kurtarmanın yolunu ancak ve ancak bilimsel sosyalist hareket açabilir. Bu yolun açılması ise, öncelikle, sosyalist siyasal hareketin önünü tıkayan engellerin aşılmasıdır.

Türkiye sosyalist hareketinin kendi yolu üzerinde şu an için aşacağı ilk engel, burjuvazi değildir. İşçi sınıfımız ve emekçi halkımız burjuvazi engelini aşabilmek için, bugünkünün çok çok üstünde güçlenmek zorundadır. Bu nedenle, asıl ve en güçlü engel

olan tekelci sermaye ile nihai ve belirleyici hesaplaşmaya girişmeden önce, sosyalist hareketin önündeki daha küçük fakat güncel plânda ivedi sorunları aşmak ve bu engelleri yıkarak, sınıf düşmanımızla son mücadeleye hazırlanmak göreviyle karşı karşıya bulunmaktayız.

İtiraf etmek gerekir ki, bugün faşizm başta olmak üzere emperyalizmin ve yerli egemen sınıfların karşımıza koyduğu her türlü engel, ne denli önemli olursa olsun, bu engellerle boğuşurken bizi asıl engelleyen, ne yazık ki, solun iç sorunlarıdır. Bu sorunlar, somut olarak sosyalist hareketin bölünmüşlüğünde, Türkiye solunun dağınıklığında kendisini göstermektedir.

Şu halde bugün faşist tehdit ve terör başta olmak üzere, egemen sınıflardan gelen her türlü engele karşı mücadele, aynı zamanda sosyalist hareketin ve devrimci - demokratik mücadelenin, kendi iç sorunlarını aşmak için sürdürdüğü mücadeleyle bütünleştirilmelidir.

Bu ödev ise, sosyalist hareketin birliğinin sağlanmasından, devrimci - demokratik saflardaki dağınıklığın önlenmesinden geçmektedir.

Gerek burjuvaziye ve ortaklarına karşı genel mücadele sorunları, gerekse sosyalist hareketin ve Türkiye solunun kendi iç sorunları, bugün kategorik olarak *sosyalist ve demokratik birlik* politikalarında ve her iki politikanın bütünleştirilmesinde, ikincinin birinciye bağımlı kılınmasında somutlanmaktadır.

Bugünkü verili durumda, Türkiye işçi sınıfı ve müttefikleri bir devrim arifesinde değildir. Sosyalist plândaki ana görevimiz, işçi sınıfı başta olmak üzere emekçi kitleler içinde sosyalizmi yaygınlaştırma, kitlelerin en ileri unsurlarının sosyalist siyasal örgütlenmesini sağlama, böyle bir Parti önderliğinde, tüm emekçi halk güçlerinin ortak mücadele cephesi olan Demokratik Halk Cephesini inşa etme görevi karşımızdadır. Yığınların siyasal mücadeleye kazanılmasının kilit noktası, sosyalist hareketin —yani Öncü'nün— güçlenmesinden geçer.

Dolayısıyla, aramız içindeki geniş emekçi yığınlara, sosyalizm önderliğindeki siyasal iktidar mücadelesini ve bu iktidarın program hedeflerini göstermemiz gerekmektedir. Bu ise bize, yığınlar arasında en etkin ve yaygın bir biçimde, sosyalist siyasal ajitasyon-propaganda ve örgütlenme görevini yüklemektedir.

Kabul etmek gerekir ki, sosyalist hareketin bölünmüşlüğünden dolayı, bu görev lâyıkıyla başarılamamaktadır. Objektif ola-

rak sosyalizmin siyasal ordusunu oluşturacak olan geniş emekçi yığınlar, gerçekte sübjektif bakımdan da sosyalizme kazanılmaya hazır oldukları halde, onları kucaklayacak ve topyekün siyasal mücadeleye sevkedecek çapta güçlü bir sosyalist siyasal alternatif bulunmadığından, sosyalist siyasetten ya habersiz kalmaktadırlar, ya da güvensizlik içinde sosyalist örgütlenmeye karşı çekimser bir durumda beklemektedirler.

Oysa bugün sosyalist siyasal mücadeleye mobilize edilebilecek yığınsal güçlerin nicel ifadesi milyonla anlatılmaktadır. Bu niceğin nitel ifadesi ise, ondan da daha büyüktür. Bu insanlar, DİSK TÖB - DER başta olmak üzere demokratik meslek örgütlerinden merkezi düzeydeki gençlik ve kadın kuruluşlarına, yerel düzeydeki semt, mahalle ve hattâ köy derneklerine kadar sayısız demokratik kuruluşta, demokratik - ekonomik plânda örgütlenmişlerdir. Yani bu yığınlar, sayısal varlıklarının da ötesinde, çok önemli bir nitel potansiyeldirler ve mücadelelerini demokratik örgütlerle vermektedirler. Bu rakama Türk - İş bünyesinde giderek uyanan ve sola açılan yüzbinlerce işçiyi katarsak, tekelci sermayeye karşı, örgütlü gücün çapı daha kolay anlaşılır.

Ne var ki, bu güçlerin önemli bir bölümü siyasal mücadele içinde değildirler ve siyasal mücadele örgütlerinde örgütlenmemişlerdir. Türkiye sosyalist siyasi hareketinin birliğe kavuşup merkezleşmesi, Türkiye solundaki dağınıklığa son vereceği gibi, sosyalizmin ve demokratik halk cephesinin siyasal tabanını daha bugünden oluşturan bu muazzam gücü SİYASİ İKTİDAR mücadelesine seferber edecektir. İşte o zaman Türkiye'de çok şeyler değişmeye yüz tutacak, zemin kaymaya başlayacaktır.

Tekrarlaya tekrarlaya bıkmadığımız ve ısrarla tekrarlamaya devam edeceğimiz ama sadece sözde bırakmayıp hayata geçirmek için gösterdiğimiz çabaları güçlendirerek sürdüreceğimiz SOSYALİST BİRLİK politikamızın taşıdığı önem işte buradadır.

İşçi sınıfı sosyalistlerinin sosyalist birlik politikası, bugün sadece yapılan bir bilimsel tesbit ve ileri bir görüşlük olmaktan çıkmış, —özellikle sosyal demokrasinin iflâsından sonra— milyonlarca ileri emekçinin en somut ve en acil talebi haline gelmiştir.

İşçi sınıfı sosyalistleri sosyalist birlik politikasını, daima demokratik birlik politikasıyla bütünleştirmişlerdir. Bu politika, sosyalist hareketle demokratik hareketin bütünlüğü, ikincinin birinciye bağımlı kılınması şeklinde özetlenen bilimsel ilkedен kaynaklanmaktadır.

İşçi sınıfı sosyalistleri, sosyalist siyasal hareketin merkezileşmesi için mücadele ederken, tüm demokratik güçlerin birlikteliği için mücadele etmişlerdir ve bu iki görevi hiçbir zaman birbirinden ayırmamışlardır.

Nasıl ki, sosyalistler, siyasal iktidar mücadelesi için üstlendikleri sosyalist görevleri yerine getirirken, bu mücadeleyi demokratik görevlerle bütünleştirmişler ve kitlelerin ekonomik - demokratik mücadelesine önderlik etmenin, sosyalist siyasal mücadelenin —iktidar mücadelesinin— vazgeçilmez bir gereği olarak görmüşlerse, aynı şekilde, sosyalist hareketin birleşmesi için çaba gösterirken, tekelci sermayeye ve acilen faşizme karşı yönelmiş tüm demokratik hareketleri ortak mücadele saflarında birleştirmek için de çaba göstermişlerdir.

Sosyalistler, sosyalist birlik sağlanamıyor diye sosyalist olsun ya da olmasın tüm demokratik güçlerin somut programlar ve ortak hedefler etrafında işbirliği yapmasını savunmuşlardır ve savunmaktadırlar.

Bilimsel sosyalistler, sosyalist birlik ile demokratik birliklik görevlerini karşı karşıya koymamışlar, tersine, her iki amaca yönelik çabaların bütünleştirilmesinin, her iki birlik çabalarını da kolaylaştıracağını öngörmüşlerdir.

İşçi sınıfı sosyalistleri, bu amaçla, Türkiye solunda, ilkesel olarak demokratik plânda en kolay bir araya gelecek siyasetlerin, sosyalist örgütlenmeler olduğunu belirtmişler ve farklı sosyalist siyasal güçlerin, faşizme, gericiliğe ve tekellerin egemenliğine karşı işbirliği yapmaları halinde, soldaki diğer güçlerin önemli bir bölümünü de yanlarına çekebileceğini savunmuşlardır.

Sosyalistler arasında, anti-faşist, anti-emperyalist ve anti-tekelci plânda bir işbirliğinin sağlanması, genel olarak solun toparlanması ve ortak hedefler etrafında biraraya gelmesi yolunda büyük hizmetler görebileceği, gibi, ileride tek bir örgütte merkezileşecek olan sosyalist güçlerin birlik perspektifine ve merkezileşmesine de son derece önemli katkılar getirebilecek olan sosyalistlerarası işbirliği çabalarını ısrarla sürdürmek ivedi görevlerimiz arasındadır.

İşte bu nedenlerden ötürü, Türkiye sosyalist hareketinin ve genel olarak solun egemen güçlere karşı verdiği en ivedi mücadeleler, aynı zamanda sosyalist hareketin birliği ve solun birlikteliği için sürdürülen uğraşlarla kopmaz bir bütünlüktür ve bu görevler bütünlüğünün başarılmasının yolu, ancak ve ancak bilimsel sosyalist politikaların hayata geçirilmesinde yatmaktadır.

Sosyalist birlik ve demokratik birliktelik politikaları, bugün işçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın en hayati gereksinmesidir. Bu politikaların başarıyla yürütülerek, sonuca ulaştırılması ise, onları kararlı, ısrarlı, sabırlı bir şekilde, ama inatla savunmakla ve bunun gereklerini daima yerine getirmekle mümkündür.

Bu alanda bazı sosyalist ve diğer sol siyasal güçlerden kaynaklanarak karşımıza dikilen olumsuzluklar ne denli zorlu olursa olsun, biz bilimsel yolumuzdan şaşmadan ilerlemeli, halkımızın bugün içinde bulunduğu çözümsüzlüğü aşmak için, sosyalist ve demokratik birlik politikalarını ısrarla savunmaya devam etmeliyiz.

Ama bu politikalarımızın başarıya ulaşması, her zaman belirttiğimiz gibi, doğru yoldaki siyasî hareketimizin güçlenmesine, yaygınlaşmasına, politikalarının etkinleşmesine ve Parti hareketimizin yığınsallaşmasına bağlıdır.

Bu gerçeği hiçbir zaman unutmamalıyız. Şu halde, hem birlik politikalarımızın teorik, pratik, her türlü gereğini yerine getireceğiz, hem de ve esas olarak siyasî hayatımızın bağımsız çalışmasını, siyasal iktidar mücadelesini herşeyin önünde tutacağız. Parti hareketimizin güçlenmesi, hiçbir zaman işçi sınıfımızın, emekçi halkımızın birliğine en ufak bir zarar getirmeyecektir. Türkiye solunda, hattâ sosyalist hareket içindeki kimi siyasetlerin güçlenmesinin birliğe zarar verdiği doğrudur. Çünkü o siyasetlerin sahipleri ayrılıkçılığı, grupçuluğu, siyasal bencilliği ve ihtirası giderek alışkanlık haline getirmişler, ellerindeki olanakları, olduğu kadarıyla işçi sınıfımızın ve emekçi halk hareketinin birliğini güçlendirmek yerine, tersi amaçlar için değerlendirmekten kaçınmamışlardır.

O siyasetlerin ne denli önemli olumsuzluklar yarattığını somut olarak yaşamaktayız.

İşçi sınıfı sosyalistleri, kendi güçlenişini daima işçi sınıfımızın birliği için, halk güçlerinin beraberliği için, topyekûn halk hareketinin öncüsü olan sosyalist siyasal hareketin merkezileşmesi için kullanmıştır.

Bu nedenlerden ötürü, önümüzdeki dönemde daha bir sarılacağımız politikalarımız şunlar olacaktır :

- Bağımsız siyasî çalışmayı ve siyasal iktidar mücadelesini esas alarak güçlendirmek.
- Siyasî hareketimizin sosyalist mücadeleyi, genel demokrati mücadeleyle bütünleştirmeye yönelik çabalarını sürdürme'

- İşçi sınıfı ile diğer emekçi katmanlar arasındaki ittifakı güçlendirmek.
- İşçi sınıfı ile mazlum milletin ulusal demokratik güçler arasındaki bağların güçlenmesine, işçilerin birliği, halkların kardeşliği ilkesinin somut ve sıcak pratikte hayata geçirilmesine, Türkiye'deki halk güçlerinin bu ana devrimci bileşenleri arasında sağlam beraberliklerin, işçi sınıfı partisi önderliğinde inşa edilerek güçlenmesi için azimle çalışmak. Sosyalist birlik politikamız mazlum milletin ulusal demokratik hareketinin bilimsel sosyalist ve enternasyonalist olan güçlerini de içermektedir. Biz tüm işçi sınıfı sosyalistlerinin SINIFSAL TEMELDE, demokratik merkezîyetçi işleyişte çalışan işçi sınıfı partisi altında toplanmalarını, proletarya enternasyonalizminin bilimsel ilkelerin gereklerine göre, işçi sınıfının bilimsel sosyalist müfrezeler bütünlüğünün en ileri sınıfsal birliğinin PARTİ'de somutlanmasını ve bu Partinin Türkiye'deki TÜM Halk güçlerine önderlik yapabilecek nitelikte bulunmasını savunmaktayız.
- Sosyalist birlik politikasını, solun birlikteliğinin belirleyici unsuru, nirengi noktası olarak görmekte birlikte, güncel plânda, tüm devrimci ve ilerici güçlerin ortak hedefler etrafında demokratik platformda iş ve güç birliği yapmaları için azimle çaba göstermemiz gerekmektedir. Demokratik birlik politikamız uzun erimdeki Demokratik Halk Cephesi'ne giden yolda bugünkü görev olduğu gibi, aynı zamanda, demokratik güç ve işbirliğinin bugün sol güçler arasında sağlanması, sosyalist hareketin merkezileşmesi için gerekli perspektifleri de açacaktır. Ve her iki birlik politikası birbirini besleyip güçlendirerek geliştirecektir.
- Demokratik birlik politikamız, aynı zamanda mazlum milletin ulusal demokratik güçlerini de kucaklamaktadır. Öngördüğümüz Demokratik Halk Cephesi, bir ortak mücadele cephesi olduğuna göre, bugünden güttüğümüz demokratik güç ve eylem birliği politikası da, mazlum milletin ulusal demokratik mücadelesinin sosyalist olan ve olmayan güçlerini içermektedir. Biz, ulusal demokratik güçler arasındaki sosyalist ve enternasyonalist unsurlara nasıl ki, sosyalist birlik politikasını sürekli ve ısrarlı olarak götürdükse, sosyalist olmayan ulusal demokratik güçlere de, —yöntemlerde anlaşmak kay-

dıyla— sürekli ve ısrarlı olarak demokratik işbirliği politikalarımızı iletmeyi ihmal etmedik.

- Bizim bu çabalarımız, sosyalist görevler ile demokratik görevlerin bütünleştirilmesi ve işçi sınıfının siyasal, ekonomik ve ideolojik mücadelesinin bütünlüğünün sağlanması esası üzerinde yürüyecektir.

Bugün, sosyalist görevlerle bütünleştirdiğimiz ekonomik - demokratik görevler ise başlıca şunlardır :

- Faşist tehdit ve teröre karşı demokratik görevler.
- Sosyal demokrasi eliyle uygulanmak istenen her türlü anti - demokratizme, sıkıyönetime, anti - demokratik yasa tasarılarına karşı ulusal demokratik haklar üzerindeki baskılara karşı görevler.
- Toplumun ve devletin demokratikleşmesi için görevler.
- Siyasal demokrasi için ve özellikle 141 - 142'ye karşı görevler.
- Emekçilerin üzerinde şiddetlenen ekonomik yükün azaltılması yönünde tekelci sermayeye ve ortaklarına karşı emekçilerin yaşama ve çalışma koşullarını iyileştirmek amacıyla ekonomik - demokratik görevler.

Görüldüğü gibi, bu görevler arasında, kısaca Temel İnsan Hakları ya da «Demokratik Hak ve Özgürlükler» diye adlandırdığımız ödevler önemli bir yer tutmaktadır.

Bugün sürdürmekte olduğumuz Demokratik Hak ve Özgürlükler mücadelesinin nedeni de zaten budur. Bu mücadele aynı zamanda yığınsallaşma çabalarımızın bütünleyici bir parçasıdır, uzun erimli iktidar mücadelesi ile güncel ve acil görevlerin birleştirilmesinden ibarettir.

TÜSTAV

Ortak Pazar'ın Kuruluş Nedenleri

Türkiye'nin, içinde bulunduğu ekonomik darboğazda aradığı dış alternatiflerin başında AET gelmektedir. Türkiye - AET ilişkileri bu nedenle siyasal tartışmalarda her zaman yer tutuyor.

AET'i teorik kalıplar içinde ele alan ve giriş bölümünü 61. sayımızda yayınladığımız A. Başer Kafaoglu'nun yazı dizisinin ikinci bölümünü bu sayımızda yayınlıyoruz.

ILKE

A. BAŞER KAFAOGLU

Ortak Pazar, yeni adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu 1956 yılında kurulmuş ve 1967'de olgunluk dönemine varmıştır. 1979'da Avrupa Para Birliği (EMS: European Monetary System) kabul edilince topluluğun birleştirici niteliği daha da artmıştır. İlkönce altı ülke ile kurulun (Batı Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Lüksemburg ve Hollanda) Avrupa Ekonomik Topluluğu İngiltere, Danimarka ve İrlanda'nın katılmasıyla dokuz ükeli bir topluluk haline gelmiştir. AET (Avrupa Ekonomi Topluluğu) nin kuruluş nedenleri ve işlevi nedir? Acaba neden kurulmuş ve neye hizmet etmiştir.?

Ekonomik entegrasyon (Ekonomik birlikler kurma) zamanımızda ulaşılan üretim teknolojisinin hem sonucu ve hem de belirleyicisi olan bir süreç sonucudur. Entegrasyon, üretimin uluslararası hale gelmesini ve uluslararası işbölümünün yaygınlaşması eğilimini yansıtan bir olgudur. Ve iki global sistemin, kapitalist ve sosyalist düzenin savaşımı sonucunda meydana çıkan teknolojiyle ve bilimsel devrimle hızlanan üretim güçlerinin gelişmesiyle yaygın bir biçim almıştır. Kapitalist düzende olduğu gibi, sosyalist blokta da entegrasyon egemen hale gelmiştir. Sosyalist toplulukta entegrasyon Karşılıklı Ekonomik Yardım Örgütü (İngilizce kısa adıyla CMEA, Türkçe KEYK olarak anacağız) yıllardan beri yürürlük ve işlerlik kazanmıştır. Konumuz sadece AET olduğuna göre bu örneği veriş nedenimiz, entegrasyonun sadece kapitalizmder ileri gelen bir zorunluluk olmadığını onu iten ve var eden gücün.

çağdaş üretim güçleri olduğunu belirtmektir. Ne var ki, sosyalist bloktaki entegrasyonun itileri (saikleri) ve işlevi ile, emperyalist bloktaki entegrasyonun itileri ve işlevi çok farklıdır.

Emperyalist ekonomilerin bir entegrasyonu durumundaki AET'nin nedenlerini (itilerini) ve işlevini incelemeden önce, bu soruları ele alan burjuva yazarlarının açıklamalarını ele alalım.

BURJUVA EKONOMİ YAZARLARI

Burjuva ekonomi yazarlarından bir önemli grup yazar (Röpke, Allais, Halperin, Villey, Courtin, Scitoosby ve Balossa) bu birleşmeyi «liberal» özde bir açıklamayla ele alıyorlar. Bunlardan eskiler diye anabileceğimiz ve bir zamanlar Türkiye'de de ekonomi okutarak, yanlış bazı ekonomik anlayışların ülkemizde yerleşmesinde payı bulunan W. Röpke, AET'yi «*ticari ilişkilerin farklı ulusal ekonomiler arasında da ulusal ekonomide olduğu gibi —ve aynı oranda— serbest ve karşılıklı çıkarlara uygun şekilde ele alınması*» (1) ve (2) olarak tanımlıyor. Ama eski ekolün çoğunluğu örneğin Allais, konuyu sadece mal alış veriş düzeyinde görmez. (3). Onlara göre entegrasyonun anlamı daha geniştir. Ancak Predökl ve Jurgenen adlı İskandinav yazarlara bakılırsa ekonomik entegrasyonun anlamı, üretim faktörlerindeki «hareketliliği» engelleyen bütün etkenlerin ortadan kaldırılmasıdır. Bu amaca varınca, «piyasa mekanizması tam işleyince» entegrasyon da sona erecektir. Yani entegrasyon, AET için geçici bir statüdür. Liberal yazarlar içinde de buraya kadar incelediğimiz görüşler, konuyu dar sayılabilecek bir serbestleşme şeklinde anlamaktalar. Oysa bu gruba giren yazarlardan B. Balossa'ya göre konu ülkelerin bütün ekonomik politikalarını (vergilik, sosyal hizmetler, bunalıma karşı önlemler v.b.) birleşme yolunda tek tipe sokmalarıdır.

Bu gibi liberal görüşler bizdeki ekonomi yazarları üzerinde de oldukça yaygın görüşlerdir. Ne var ki, dünyada kapitalizmin liberal ekonomi dönemi şartları geçmiştir, liberal ekonomi kavram ve kuramlarını Devletle bütünleşmiş (4) tekeller'in egemen olduğu bir dönemde savunmanın ve olup bitenleri bu prizmada analiz etmenin olanağı yoktur. Çünkü dünyada kapitalist piyasanın, sadece «laissezfaire» yarışmasının kurallarına göre değil, fakat tekellerin ve devletin faaliyetlerine göre biçimlendiği her kesin bilip gördüğü durumdur. Böyle olunca entegrasyonu saf liberalizmle açıklayanlar güçlerini de yitirdikçe «yönetimci» görüş yanlıları güç kazandılar. Kendilerine «çağdaş ve gerçekçi»

adını veren bu ekonomistler konuya devlet girişimi, devlet düzenlemelerine ağırlık veren Keynesci ve yeni Keynesci açıdan bakarlar. Onlara göre —ki burada haklıdır— ekonomi ve piyasa ülke içinde olsun, ülkeler arasında olsun, devlet düzenlemesi olmadan geliştirilip işletilemez. Bu nedenle ağırlığı, «bütünleşmeye giden» ülkelerin uluslararası kuruluşlarına ve ortak ekonomik politikalarına verirler. Hattâ bu ortak örgüt ve politikalara, sadece uluslararası alışveriş engelleri ve ülkelere göre farklı işleyen davranışları ortadan kaldırmaya değil, fakat üye ülkelerin ulusal ekonomilerini de bir plâna göre düzenlemede işlev verirler. «Yönetimci»lerin çoğunluk kazanan görüşleri şöyledir: *Entegrasyonun esasî ulusal ekonomi politikaların ve yasaların (hukuk anlamında) eşgüdüm'e sokulması ve uluslar üstü uluslararası bir takım organlarla ortak ekonomi politikası uygulanmasını saölamaktır.* Bu ekonomistlerin görüşlerini de bir kaç satırla özetleyelim. Bir zamanlar ekonomistlerimizi 1930'lardaki Wilkelim Föpke gibi etkileyen Jan Zünbeyen, entegrasyonun amacını şöyle anlatıyor: «*Uluslararası ekonomi yapısında istenilen en uygun yapının yaratılması, en uygun uygulamalar, önleyen yapay engellerin kaldırılması.*» (5) ve (6). Jean Weillere göre ise «*entegrasyonun en yüksek derecesi... bir ideal durum olarak anlaşılmalıdır.*» (7) Robert Erbest ise entegrasyon diyor. «*Hükümet eylemlerine temel oluşturan insancıl değerler ortamı içinde yer alır ve fırsat eşitliği üretmeye doğru gelişmektedir.*» (8) Görüldüğü gibi bu grup ekonomistlerce, entegrasyonunun devlet yönlendirilişinin uluslararası bir biçime sokulması olarak anlaşıldığı açıktır.

Fransızların yetenekli ekonomistlerinden Andre Marchal, entegrasyona katılan ülkelerin hükümet eylemlerinin, o günkü ekonomilerini yapı ve bağlantılar şeklinde kucaklayan (sadece alışverişî kârcı olarak almayan) bir kavram olarak anlar. Ona bakılırsa entegrasyon ekonomik yapıların yeni biçimlere sokulması, karşılıklı birbirine geçen birimlerle ya da küçük birimleri bütünleştirme yoluyla yeni ekonomik kompleksler yaratmak demektir. Ancak bu amaçlara varabilmek için «*sadece piyasa güçlerine dayanmak yanlıştır. Çünkü bu güçler sözkonusu ekonomilerin uzmanlaşma eğilimlerini yoğunlaştırır, geniş bir alanda işbölümünü doğurur ve bölgesel ve ulusal eşitsizlikleri sürdürerek derinleştirir.*» Marchal'a göre hükümetlerin yapması gereken şey, «*bir karar birliğini sağlayabilecek uluslarüstü... bir karar sürecini oluşturmak*»tır.

Buraya kadar incelediğimiz, burjuva ekonomistlerinin verdiği anahtarlardır. AET'yi iten nedenleri ve bu entegrasyonun işlevini anlama olanağı yoktur. Yapılan açıklamalar şu dört ana hususla sakattır :

1) Herşeyden önce hiçbiri, olayı, kapsamlı bir biçimde tarihsel bir süreç içine oturtmuş değildir. 2) Hepsi de kapitalist üretim biçimini sınıfsal çelişkileriyle ele almamış, işçiyi ve emekçiyi ezen bir düzenin nasıl güçleneceği açısından almıştır konuyu. 3) Hepsi de entegrasyonu kendi bildikleri en yüce şekle ulaşma biçimi olarak idealize etmişler, her ülke için «tarafsız» ve «eşit» bir düzen getireceği esasına gelmişlerdir. 4) Hiç biri, sosyal bir sistemin üretim ilişkileriyle buraya geldiğini ele almamış, siyasi güçlerin istemleri ve eşitlik duygularıyla buraya geldiği esasa uygun teoriler koymuşlardır.

Aslında marksist ekonomi teorisi dışında çözüm arayan keynesgil teori, beğenmediği Smtih'içi ve Rikardo'cu kavramlar kadar bile ekonomik olayları açıklama yeteneğinde değildir. Burjuva ekonomistleri, en basit fiyat hareketlerini yorumlamada bile, tek gerçek olan marksist ekonomi kuramına yaklaşmaktan çekindikleri için perişan hale düşmüşlerdir. Kapitalist ekonominin çözümlayıcılarından ayakta kalabilen tek tük kişi, (örneğin Myrdol) marksist kuramın erdemlerini yadsımayan, aksine zaman zaman ona sığınan kişilerdir. Onun dışında burjuva ekonomistlerinden okunabilenler (örneğin Kenneth Galbraith) bunu, burjuva ekonomistleri gibi düşünmeyiş nedenlerini anlatışlarına borçludur. Geride kalanların en saygınları (örneğin Haberler ya da Friedman) bir fiyat teorisinde, on yılda dört farklı açıklama getirmekte ya da o kadar laf ebeliği yapmakta ki, meslektaşlarınca «şarlatan» olarak nitelenmektedir.

Bu nedenle biz gerçek açıklama olan marksist açıklamaya gelelim.

MARKSİST AÇIKLAMA

Her çağdaş ekonomik eğilimin Lenin'de açıklamasını bulmak olasılığı vardır. Lenin İngilizce «Callekted Workis» un - Moskova baskısı - 31 inci cildinin 47 nci sahifesinde şöyle yazar : «*Dünya çapında üretici güçlerin gelişmesinde tek bir dünya ekonomisi yaratılması yolunda eğilim vardır. Bu eğilim bütün ulusların proletaryasınınca bir bütün olarak ve ortak bir plân içinde düzenlenir. Bu eğilim bu gün için kendisini kapitalizmde de göstermiştir. Ve daha ileri bir düzeyde sosyalist düzende geliyecek ve yaşanacak*

tır.» Çağımızdaki marksist ekonomistler bu temel gerçekten hareketle olaya bütünüyle üretim güçlerinin oluşturduğu ve ulusal ekonominin az ya da çok, yoğun bir şekilde uluslararası bir ekonomik kompleks haline gelişi olarak bakarlar. Sovyet yazarlarından Zbigniew Kamecki entegrasyonu «bir grup ülkeyi kucaklayan belli bir ekonomik organizmanın» oluşması gibi görürken, Tikal şöyle bir tanıma girer: «Üretici güçlerin, gelişme yoluna girmiş, engelleri kaldırmak suretiyle ulusal sınırlar dışına taşan yeni bir ekonomik organizma yaratılış sürecini, emeğin ve üretimin sosyalleşmesinin dayattığı bir süreç.» (9)

Aslında buraya kadar yapılan alıntılar entegrasyonun bir enternasyonalleşme olduğunu ortaya koymaktadır. O halde entegrasyon ile enternasyonalleşme arasındaki ilişkiler ve farklar nedir? Bunu bu günün ekonomik yapısına ve olaylarına girerek anlamaya çalışalım.

Kapitalizm tekelleri döneme ulaştığında, dünya kapitalizminin ayırıcı çizgisi kapitalin, ulusal oluştan enternasyonal oluşa geçişi oldu. Bununla eş zamanlı olarak değişik ülkelerin tröstleri ve konzermleri arasındaki uluslararası bağların gelişmesi ve derinleşmesi, pazar paylaşması, fiyat ve kota anlaşmaları (*), ortak holdinglere gitmek şeklinde bir yola girdi. Dünyayı ekonomik olarak bölen uluslararası tekellerin yardımıyla kapitalizm, üretici güçlerin ve ulusal pazarların gelişen ve gittikçe karşılanması zorlaşan çelişkilerine çözüm çareleri aradı.

Bu gün, üretici güçlerin gelişmesi öyle bir yere gelmiştir ki, birçok gelişmiş ülke —hele küçük nüfuslular— için bazı fabrika ya da tekellerin değil fakat ülke ekonomisinin işlemesi, yani ulusal reproduksiyon süreci (*) bütünüyle ve büyük ölçüde dış dünyaya bağımlı hale gelmiştir. Bu bağımlılık nesnel bir zorunluluktur: a) Yığınsal üretime geçiş ve en az ekonomik kapasitenin (yani kârlı üretim yapmak için zorunlu ölçü) bir çok endüstride artışı sonucu, ürünlerin gittikçe artan bir hacim ve oranını dışarıya satmak için, b) Eskisinden çok daha büyük ölçüde alış finansman kaynaklarının, dış teknolojiyi ve knowhavı kullanmak ev dışarıdan hammadde ve insangücü çekebilmek için (çünkü, en gelişmiş ülkelerde bile bazı tip endüstrileri bu günün bilimsel-teknolojik gelişmesini uygun tip ve miktarda mal üretmeye ye-

(*) Kota antlaşması: Bir pazara (örneğin Avrupa bölgesine) yapılacak satımların firmalar arasında paylaşılmasıdır. Son zamanlarda en önemli kota antlaşması petrol konusunda OPEC ülkeleri arasında olmuştur.

terli ölçüde bulup geliştirmede yetersiz kalmaktadır.) ve c) diğer ülkelerde bilim ve teknoloji alanında işbirliği ve eşgüdümüne varabilmek için.

Bu zorunluklar, bilimsel - teknolojik devrimin gerektirdiği, gelişmiş her ülke için (sosyalist ülkeler dahil) vardır ve var olacaktır. Ama tekelci kapitalizmin koşulları içindeki ülkeler, endüstriler, tekeller ve fabrikalarda, eşit olmayan gelişmenin esas olduğu kapitalist düzen içinde tekeller, kapital fazlasını özellikle fiziki biçimlerde ihraca mecburdur. Ulusal reproduction sürecinin dış dünyaya bağıllığının artması ekonomik yaşamın enternasyonelleşmesindeki yoğunluğun arttırması yanında, gelişmede niteliksel değişiklikleri de doğurmaktadır. Bu gelişmelerin başlıcaları şunlardır :

İlk olarak, ulusal ekonomiler arasındaki bağlar, ölçü ve yoğunluk olarak, mutlak ve oransal olarak artar. Bu artış, ulusal ekonomiler içinde ulusal üretim artış oranlarını çok geride bırakır.

İkinci olarak, karşılıklı işbirliği dış ticaret, teknolojik eşgüdüm, uluslararası uzlaşma işçi ve uzmanlaşverişi, uluslararası konsorsiyumlar içinde ortak yatırımlar şeklinde gelişir. Yani ekonomik bağlar gitgide bilim, teknoloji üretim tekniği ve hizmetler alanlarına doğru kayar.

Üçüncü olarak, ulusal ekonomiler arasındaki karşılıklı ekonomik ilişkiler, gitgide daha kararlı ve sürekli niteliğe bürünür. (uluslararası yeni bağlar ve işbölümü ile) Bunun sonucu olarak da işletmeler ve ekonomik örgütler arasında uluslar ya da bölgeler tekelleşme antlaşmaları yapılır.

Dördüncü olarak, yukarıdaki gelişmenin bir sonucu olarak ulusal ekonomiler arası tekelci birleşmeler, bazı üretim dallarında bölgesel birleşmeler doğurur.

Son olarak, çeşitli ekonomik kesimler ve endüstriler arasında öyle yapısal genişlemeler (restructurig) olur ki, ulusal ekonomiler bir bütünün tamamlayıcı parçaları haline gelirler. Bu nedenle ekonomi entegrasyonun verim kazanmasından, daha yüksek emek verimliliğinden ve zaman tasarrufundan söz edilebilir.

Şu anlattıklarımız kesintisiz ve durmadan yükselen bir çizgi şeklinde olmaz. Bunalımlar, durgunluklar da bu eğilim durur., yavaşlar. Ne var ki, aslolan eğilimdir, ve eğilim sürer gider. Böylece ekonomik entegrasyon sadece ekonominin enternasyonalleşmesi değil, bu süreçte *yeni bir niteliksel durum* olarak ortaya çı-

kar. Bu nedenle bazı marksistlerin, örneğin: Profesör Vanya'nın 1950'lerde ortaya sürdüğü gibi, «iki gelişmiş kapitalist ülkenin entegrasyonunun, onların gelişmesine bir şey katmayacağı ya da pazar genişlemesi doğurmayacağı şeklindeki tanıtı (teşhisi) yanlıştır. Gerçekten 1960'larda ve 1970'lerde marksistler, entegrasyonu bir aritmetik toplama değil, ekonomilere yeni bir nitelik getiren ve pazarı genişleten —doğaldır ki kapitalist ekonominin iç çelişkilerinin elverdiği ölçüde— bir durum olduğunda birleşmişlerdir.

Diğer bir önemli nokta şudur: Entegrasyon kendiliğinden ve kontrolü olası bir olay değildir. Entegrasyon politik ve ekonomik olarak aynı zamanda meydana gelen bir süreçtir. Ve ekonomik entegrasyon ancak buna durumları elverişli olan ekonomilerin arasında zorunlu bir süreç olduğundan, derin yapısal değişikliklerle bu noktaya gelindiğinden, ancak homojen sosyo-ekonomik yapıdaki ülkeler arasında mümkün bir olaydır. Marksist ekonomistlerle burjuva ekonomistler arasındaki asıl tartışma buradadır. Burjuva ekonomistleri ekonomik entegrasyonu sadece siyasal, kendiliğinden bir olay gibi görürler. «iki sistemin birbiriyle bütünleşmesi». Burjuva teorilerine göre entegrasyon böyledir. (Convergence Theory).

Oysa entegrasyon asıl özel tekel ya da devletle bütünleşmiş tekeller arasında siyasal karar olmadan da olur, siyasal karar olmadan da var idi. Buna örnek olarak Birleşik Amerika ile Kanada'nın durumunu ele alabiliriz. Bu iki ülke arasında AET antlaşması gibi bir topluluk, entegrasyon antlaşması yoktur. Ama bu iki ülke AET'den daha ileri bir birlik içindedir, devlet ve hükümetler bu sıkı bağları geliştirmek için ortak politikalar da saptarlar.

Entegrasyon kuramı ve AET hakkındaki incelemeyi gelecek sayıda sürdüreceğiz.

1) Wilkelin Röpke, Türkiye'ye gelip İstanbul Üniversitesinde yıllarca işletme iktisadi dersi okutmuştur. Çevresine çok etkili bir ekonomist olan Röpke yanında yetişmiş iktisatçılar (Muhlis Ete, Fethi Çelikbaş vb.) dolayısıyla Türkiye ekonomisi fikriyatı üzerinde etkili olmuştur.

2) W. Röpke — International order and Economic Integration, Dodrecht, 1959, Sayfa 225.

3) Allais, ortak pazarı şöyle anlatıyor: «Malların, kapital ve kişilerin dolaşımında hiç bir engel bulunmayan, gümrük ve kısıtlayıcı kurallara rastlanmayan, pazarın serbestçe konvertibl olabildiği ve kapitalin en yüksek kârlılık bulunan yerlere yatırıldığı ve son olarak, işçilerin istedikleri yerde oturup çalışabilecekleri bir pazardır.» (M. Allais, L'Europe Unie Paris, 160 - Sayfa 19).

4) Fransızca «Capitalisme Monopoliste D' Etal» terimi bizde «tekelci devlet kapitalizmi» diye çevrilir. Bu terim maksadı anlatmaya yetmez. En iyi terim Devletle bütünleşmiş Tekelci Kapitalizm (DBTK) dir. Bu çalışmada devletle bütünleşmiş tekeller ya da DBTK deyimini kullanacağız.

5) İan Tinbergen de Röpke gibi Türkiye'de bir kuşak ekonomiste yöneliş vermiştir. Marksist olabilecek bir çok ekonomisti «Keynesgil» bir plânlama anlayışına yaklaştırarak, bugünkü yanlış ekonomik düşünüş biçimin yerleşmesini sağlamıştır. Devlet Plânlama Teşkilâtı hesaplarının yanıtıcı ve karma karışıklığının bizce 1 numaralı sorumlusudur.

6) J. Tinbergen, Intennational Economist Integration — Amsterdam, 1965 sayfa 57.

7) J. Weiller, «Les Legrés de L'Integration et les ckankes d'une» zone de cooperation «internotional» — Revue Economique, NO : 2 1958 Sayfa 237.

8) Rober Erbés — L'Integration économique internationale, Paris 1966 Sayfa : 9.

Gus Hall

**“İHANET
İÇİNDESİNİZ !”**

**ABD Komünist Partisi'nin
Çin Komünist Partisi'ne Mektubu**

**ilke
yayınları**

10 lira

Yazışma ve havale adresi: Öner Ciravoğlu

Başmuship Sk. Tan Ap. 10/11 Cağaloğlu/İstanbul

bir RÖPORTAJ

141 - 142 Üzerine

141 ve 142. maddelerin Anayasaya aykırılığının hukuksal açıdan ortaya koyan bir dizi röportajlarımızın bazılarını bundan önceki sayımızda yayınlamıştık. Bu arada Anayasa Mahkemesi'nin, 142. madde hakkında önüne gelen Anayasaya aykırılık iddiasını anti - demokratik bir gerekçe ile reddetmesi, konuyu daha da ilgi çekici hale getirdi. Hukukçuların bu konudaki görüşleri, Anayasa Mahkemesi kararının ne kadar sakat temeller üzerine inşa edildiğini gösteriyor.

Bu sayımızda Av. Halit ÇELENK'le yaptığımız röportajı yayınlıyoruz.

İLKE

SORULAR

- 1) TCK'nun 142. maddesinin 1 ve 3. fıkralarının Anayasa Mahkemesine götürülmesi konusunda görüşleriniz nelerdir
- 2) TCK'nun 141 ve 142. maddelerinin tüm olarak, demokratik hukuk ilkeleri ile bağdaşmadığı, hukuk otorite-rince defalarca belirtilmiştir. Bu durumda, bu yasa maddelerinin tümüyle Anayasa Mahkemesine gönderilmesinin hukuksal olanakları neler olabilir?

Halit Çelenk

1 — İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi, bakmakta olduğu bir dâvada Türk Ceza Yasasının 142. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu yolunda yapılan itirazı ciddi bularak, konunun Anayasa Mahkemesine götürülmesine karar verdi. Bu karar, ülkemizde düşünce özgürlüğü açısından önemli bir gelişmedir.

Bilindiği gibi, 1936 yılında faşist Musollini İtalya'sından Ceza Yasamıza aktarılan 141 - 142. maddeler ülkemizde öteden beri işbirlikçi burjuvazi tarafından kurulan ve uygulanagelen dikta rejiminin bekcılığı-

ni yapmaktadır. Maddeler, 1926 yılında İtalya'da faşizmin yerleşmesini ve güvence altına alınmasını sağlamak amacıyla önce «Devleti Koruma Yasası» adı altında ve özel bir yasa olarak kabul edilmiş, daha sonra İtalyan Ceza Yasasında 270-272. maddeler halinde yer almıştır. Maddelerin İtalyan Ceza Yasasına alınma amacını saptayabilmek için bu yasa hakkında faşist Mussolini iktidarı tarafından düzenlenen bakanlık raporundaki şu gerekçeleri okumak yeter sanıyoruz :

«Otoritenin bilincine varan ve otoriteyi temel alan bir devlet hele faşist devlet, kendi ülkesinde bu tür organizasyonlara izin veremez. Bunlara izin vermek kendi mevcudiyetinin mantığına aykırı düşer. Bu nedenle sözkonusu hükümler faşist devletin şahsiyetinin korunması yönünden temel bir unsur teşkil etmektedir.»

Böylece maddeler, kökeninde, faşist düşünceler dışında kalan tüm düşünceleri ve örgütlenmeleri önlemek amacıyla getirilmiştir. Bu amaçla Mussolini İtalya'sında kabul edilen maddeler 1936 yılında Ceza Yasamıza aktarılmış, dört kez değiştirilerek, cezalar ağırlaştırılmış ve sonunda maddelere ölüm cezası konularak bugünkü haline getirilmiştir.

Anayasa'nın 2, 12, 20 ve 21. maddelerinde düzenlenen düşünce özgürlüğü, bilim ve sanat özgürlüğü, eşitlik ve demokratik düzen ilkelere aykırı düşen bu maddeler; altında imzamız bulunan İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Avrupa Sözleşmesi ve Helsinki Sonuç Belgesinde yazılı düşünce ve vicdan özgürlüklerine de ters düşmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayından geçerek yasa niteliği kazanan İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, hiç kimsenin düşüncelerinden ötürü rahatsız edilemeyeceğini ilke olarak kabul etmiştir. Oysa ülkemizde insanlar, düşüncelerinden ötürü, rahatsız edilmemek şöyle dursun 15 yıla kadar ağır hapis ve hattâ ölüm cezası ile cezalandırılabilir.

Anayasa'nın 20. maddesine göre, düşünce özgürlüğü sınırsızdır. Anayasa bu özgürlüğe herhangi bir sınırlama getirmemiştir. Uluslararası antlaşmalarda da düşünce özgürlüğü sınırsız olarak düzenlenmiştir. Düşünce özgürlüğüne sınırlar getiren 142. madde bu açıdan Anayasa'ya aykırı düşmektedir. Çünkü bu maddeye göre, kimi düşünceler açıklanabilecek, kimi düşüncelerse açıklanamayacaktır. Böylece bazı tür düşüncelere «imtiyaz» tanınmış olmaktadır. Oysa burjuva demokratik hak ve özgünlükler, böyle bir ayırımı reddeder.

Öte yandan, klâsik devlet teorisine göre, her devletin kendi açısından varlığını koruması ve bunun önlemlerini alması doğal sayılmaktadır. Ancak devlet kendini «düşünce»lere karşı değil, «eylem»lere karşı daha doğrusu şiddet eylemlerine karşı koruyabilir.

Temel haklardan olan «düşünce özgürlüğü» aynı zamanda, düşüncelerin herhangi bir araçla açıklanabilmesini, kişilerin belirli bir düşünce düzeyine itilebilmesi için, telkinlerde bulunabilme hakkını da içerir. Bu

nedenle propaganda ve telkin, düşüncenin açıklanmasıdır. Düşünce'nin kurulu düzene, kurulu hukuk düzenine uygun olması da zorunlu değildir. Ekonomik ve politik düzenin eleştirilmesi, demokratik rejimlerin vazgeçilmez bir gereğidir. Her yurttaş benimsediği ideolojiye göre bir düzenin kurulmasını isteyebilir. Bu onun doğal hakkıdır. Bunun yanında hukuk normları, devlet'i organizasyon olarak koruyabilir ama bu normların görevi, devletin ideolojik temellerini korumak değildir. Devletin ideolojik temelleri her zaman değişebilir, değiştirilebilir. Köleci toplumlarda, Feodal toplumlarda, Kapitalist Toplumlarında da devlet var olmuştur. Ama bu toplumlarda devletin ideolojik temelleri ayrı ayrıdır. Siyasal iktidarı ellerinde bulduranlar, devleti organizasyon olarak koruyabilirler, ama düşünce'ye ambargo koyamazlar, devletin ideolojik temelini dondurmazlar. Bu demokratik kurallara ters düşer, toplumsal gelişmeye ters düşer. Böyle bir tutum, ve yönetim, kısa vadede başarı sağlar görünse de uzun vadede yenilgiye mahkûm olur. Çünkü insanların iradesi ve yasal önlemler toplumsal gelişmeyi sonuna kadar engelleyemez.

141 - 142. maddeler, devleti eyleme karşı, koruyan maddeler değildir. Devleti eyleme karşı koruyan maddeler Ceza Yasamızda yürürlükte bulunmaktadır. Bu yasada yer alan 125, 146, 168 vb. maddeler devlete bu güvenceyi sağlamaktadır.

141 - 142. maddeler ise, devleti değil ekonomik gücü elinde bulduran sınıf yararına kurulmuş olan bir düzeni (müesses nizam) korumakta ve onun bekçiliğini yapmaktadır. Konunun aydınlığa kavuşabilmesi için «devlet» ile «toplum düzeni»ni birbirine karıştırmamak, toplum düzeninin «değişmez» olduğunu kabul etmemek, bu düzene karşı çıkmanın temel bir hak olduğunu benimsemek, iktidarı ellerinde bulduranların bu hakları ortadan kaldırmaya yetkileri olmadığını kabul etmek gerekir.

Görülüyor ki, klâsik devlet teorisine göre bile 142. madde düşünce özgürlüğünü ortadan kaldırma açısından Anayasa'nın 2, 12, 20 ve 21. maddelerine aykırıdır.

SUÇLARIN KANUNİLİĞİ İLKESİ

Ceza Yasamız, «Suçların Kanuniliği İlkesini» kabul etmiştir. Çağdaş Ceza Yasaları da bu ilkeyi benimsemiştir. Bu ilkeye göre suçların öğeleri yasalarda açık seçik ve hiç bir duraksamaya yer bırakmayacak biçimde düzenlenecektir. Böylece vatandaş hangi eylemin suç olduğunu ya da olmadığını anlayacak, öğrenecek ve ona göre davranacaktır. 141 - 142. maddeler bu ilke açısından da Anayasa'ya ve yasaya aykırıdır. Çünkü, maddelerin öğeleri açık ve kesin olarak saptanmamıştır.

Bu nedenle de maddeler değişik uygulamalara dayanak olmuştur. Bir mahkeme bir konuda beraat kararı verirken başka bir mahkeme benzer öteki bir konuda mahkûmiyet kararı vermiştir. Aynı dâvaya konu olan bir yazı ya da konuşma hakkında, seçilen birçok bilirkişiler birbirlerine aykırı raporlar vermişler, kimileri olayda suç öğelerinin oluşmuş olduğunu ve kimileri de oluşmamış bulunduğunu bildirmişlerdir. Toplumsal düzen üzerinde yapılan bilimsel eleştiriler, gelir dağılımındaki adaletsizlikler üzerine yazılan yazılar, «zenginlere karşı, fakirlerin müdafaasız olduğu» yolunda söylenen sözler, «özel mülkiyete karşı çıkan düşünceler», bir sokak duvarına SOL harflerini yazan kişiler hakkında dâvalar açılmış ve mahkûmiyet kararları verilmiştir. Maddelerin, siyasa! ortama, iktidardaki siyasal partinin tutumuna göre değişik biçimlerde uygulanabilmesi, maddelerin kaypaklığını, hukuk deyimi ile «kanunilik ilkesinden yoksun bulunduğunu» açıkça göstermektedir. Örneğin, maddelerin 12 Mart faşizminden önceki uygulamaları ile 12 Mart dönemindeki uygulamaları birbirine tamamen aykırı olmuştur. 12 Mart'tan önceki yıllarda Yargıtay Birinci Ceza Dairesi maddelerde «zor ögesi» nin bulunduğu herhangi bir yazıda zor önerilmedikçe suçun oluşamayacağı görüşünü benimsediği halde, 12 Mart'tan sonra kurulan sıkıyönetim askeri mahkemeleri maddelerde zor öge'sinin bulunmadığını, yazılarda ve konuşmalarda zor önerilmemiş olsa bile, suçun meydana gelebileceğini karara bağlamışlardır. Yasa maddelerinin niteliğinden doğan bu değişik uygulamalar, düşünce özgürlüğü açısından kişi güvenliğini ortadan kaldırmıştır.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI :

1963 yılında Türkiye İşçi Partisi tarafından 141 - 142. maddeler hakkında Anayasa Mahkemesinde açılan iptal dâvası, bu mahkeme tarafından zayıf bir çoğunlukla reddedilmiştir. Bu red kararını veren Yüksek Mahkeme üyeleri, insan haklarını konu alan böyle bir dâvada yanlış bir inceleme yöntemi uygulamışlar, inceleme konusu maddeleri insan hakları, uluslararası antlaşmalar ve Anayasa Hukuku açısından inceleme yerine, yasakoyuncunun maddeleri kabul ederken ve değiştiren gösterdiği gerekçeleri dayanak olarak ele almışlardır. 1936 yılında maddeleri kabul eden ve daha sonraki değişikliklerle onları daha da ağırlaştıran ve giderek toplu halde düşünce açıklamalarına ölüm cezası getiren egemen sınıf temsilcilerinin gerekçelerini incelemede dayanak olarak ele almak, yüksek mahkemenin yanlış bir sonuca ulaşmasına neden olmuştur. Yüksek Mahkemenin bu tür bir inceleme ile vardığı olumsuz sonuç, egemen sınıfların sürdürdüğü sömürü düzenine ve dikta yönetimine bir tür meşruiyet kazandırmıştır. Öte yandan Anayasa Mah-

kemesi, dâva konusu maddeler üzerinde ,suçların kanuniliği ilkesi açısından da yeterli bir inceleme yapmamıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin sözü geçen kararı; İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Avrupa Sözleşmesi ve Helsinki Sonuç Belgesi açısından demokratik rejimi ve kişinin temel haklarını yaralayan olumsuz bir karar niteliği taşımaktadır.

II — Ceza Yasası'nın 141. maddesi de yukarıda açıklanan 142. madde gibi «düşünce»yi suç sayan bir maddedir.

Bilindiği gibi 142. madde özetle, toplumumuzda ekonomik ve sosyal düzenin değiştirilmesi için propaganda yapmayı, 141. madde de bu amaçla «cemiyet» kurmayı cezalandırmaktadır. Kimi çevrelerde yukarıda sorulan sorular üzerinde duraksamalar ya da yanlış değerlendirmeler var. Bu çevrelere göre 142. maddenin düşünceyi cezalandırdığı kuşkusuzdur. Ancak duraksamalar 141. madde üzerinde toplanmakta ve maddede geçen dernek «cemiyet» deyimini bu kuşkulara neden olmaktadır. Gerçek nedir?

Olaya Kamu Hukuku, İnsan Hakları ve bu arada düşünce ve örgütlenme özgürlüğü açılarından baktığımız zaman durum şudur :

Düşünce özgürlüğü, özgürlüklerin anasıdır. Bilim ve sanat, basın-yayın, dernek kurma, toplanma, gösteri yürüyüşü yapma vb. gibi hak ve özgürlükler, düşünce özgürlüğünden doğan, onun birer açıklama biçimini ve yöntemini oluşturan hak ve özgürlüklerdir. Böylece insanlar ya tek tek, konuşarak ve yazarak, ya da toplu halde bir araya gelerek, toplantılar yaparak, yürüyerek, kimi kez de dernek kurarak düşüncelerini değişik biçimler altında ve değişik yöntemlerle açıklamaktadırlar. Dernek kurma ve dernekleşme, bir araya gelen belli sayıda kişilerin ortak düşüncelerini sürekli bir biçimde kamuoyuna açıklamalarından ve yetkililere duyurmalarından başka bir şey değildir. Başka bir deyişle dernek, toplu halde düşünce açıklamanın bir biçimidir. Nitekim Ceza Yasasının 141/8 maddesi : «Bu maddede yazılı olan cemiyet iki ve daha ziyade kimselerin aynı amaç etrafında birleşmeleri ile vücut bulur» demektedir. Yâni 141. maddedeki suç, maddede yazılı amaçlar etrafında —Düşünceler çevresinde —iki veya daha çok kişinin bir araya gelmeleri, bu düşünceleri paylaşmaları ile ve hiçbir eyleme girişmeksizin gerçekleşmektedir. •

Görülüyor ki her iki madde de «düşünce açıklama»yı cezalandırmaktadır.

Bu açıdan, 141. maddeye dayanılarak açılan bir dâvada, maddenin Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülmesi ve dâvaya bakmakta olan mahkemenin bu itirazı ciddi kabul ederek konuyu Anayasa Mahkemesi'ne göndermesi gerekmektedir.

bir RÖPORTAJ

141- -142. maddeler hakkında sorduğumuz sorulara, bu maddelerden bir çok kez yargılanmış ve hüküm giymiş olan Bilim ve Sosyalizm Yayınları Sahibi Süleyman EGE aşağıdaki cevapları verdi.

İLKE

Süleyman Ege

Ceza Yasasınının 142. maddesi sanat, bilim ve düşünce özgürlüğünü, öğrenme ve öğretme özgürlüğünü kısıtlamanın bir aracı olarak uygulanmıştı.

Bilindiği gibi, 141 ve 142. maddelerin her ikisinde de **tahakküm tesis etmek, ortadan kaldırmak, devirmek, topyekûn yoketmek** gibi zor ögesini içeren eylemler sözkonusudur. Yâni, 141. madde **zora başvurarak** kurulu düzeni değiştirmeyi amaçlayan siyasal örgütlenmeyi, 142. madde ise **zora başvurarak** kurulu düzeni değiştirmeyi amaçlayan propaganda eylemini yasaklamaktadır.

1936'da yasalaştığı biçimiyle bu nokta, yâni **zora başvurma** koşulu açıkça ifade ediliyordu. Uygulamanın bu maddî sınırlar içinde kalması belki de bunca yıkıma neden olmayabilirdi. Fakat emperyalizmin işbirlikçisi büyük sermayenin siyasal etkinliğini gittikçe arttırmasına koşut olarak bu maddeler, cezaları ağırlaştırmak için tekrar tekrar değiştirilirken, asıl önemlisi, **zora başvurma** ögesini sözcüğüyle ifade etmeyen, bunu subjektif yorumlara açık bırakan bir niteliğe yâni kaynaklandığı faşist İtalyan ceza yasasında olduğundan daha geri uygulamalara olanak veren bir duruma sokulmuştur.

Böylece bu maddeler, gerici iktidarların elinde demokratik örgütlenmeyi, bilim ve düşünceyi yasaklamanın bir aracı hizmetini görmüş, farklı siyasal ortamlara, farklı kişi ve kurullara, farklı anlayış ve niyetlere göre daima farklı dozlarda uygulamalar getirmiştir.

Anayasa Mahkemesininin 1965 yılında verdiği 141 ve 142. maddelere ilişkin kararında, «... sözü geçen madde hükümleri, ... bilimsel inceleme ve araştırmaları yasaklamış değildir. Propaganda sınırına girmek şartıyla, her çeşit toplumcu bilimler ve bu açıdan anarşizm ve

komünizm üzerinde öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve araştırma yapılması bu maddelerdeki yasakların kapsamına girmez» denilmesine ve bu yöndeki birçok Yargıtay içtihatlarına karşın, uygulama değişmemiştir. Örgütlenme özgürlüğünü, sanat, bilim ve düşünce özgürlüğünü ezmek, tarihsel belgeleri, bilimsel yapıtları, klâsik literatürü suçlamak için bu maddelere dayanılmıştır. Bu uğurda demokratik hukuk anlayışından, objektif yasa anlayışından nasibi olmayan, savcılara hazır kuvvet hizmetini yerine getirmekle görevli bir kısım gedikli bilirkişiler türetilmiş, özellikle, yaşanmış faşist baskı dönemlerinde yargı kurulları cendereye alınmıştır.

Böylece, faşist İtalya kökenli bu ceza maddeleri, egemen sınıfların çıkarlarına uygun olarak, Amerikan emperyalizminin ihraç malı anti - komünizmin bir uygulama aracı, özgür siyasal örgütlenme ve çağdaş kültür ve bilimle halkımız arasına çekilmiş demirperdeyi korumanın bir aracı rolünü oynamıştır.

Uzun yıllardır sanık sandalyelerinde, hapisane dehlizlerinde, işkence odalarında, ilerici basında, demokratik kuruluşlarda bu maddelere karşı yoğun ve çetin bir savaşım yürütülmüştür. İlerici, yurtsever kişi ve kuruluşların bu maddelerin varlığına karşı tepkisi artık bilinen bir gerçektir. Demokratik gelişmemizde bu maddelerin neden olduğu yıkım karşısında parlâmentoda da zaman zaman bazı çalışmaların yapıldığı bilinmektedir. Asıl önemlisi, son iki büyük seçimde en çok oy alan ve bugün parlâmentoda ve hükümette çoğunluğu oluşturan CHP, parti programında olsun, seçim bildirge ve konuşmalarında olsun halkımıza bu maddeleri kaldıracacağını vaatmiştir.

Anayasa Mahkemesinin 1965 yılında bu maddelerin Anayasaya aykırı olmadığına çok zayıf bir çoğunlukla, 7'ye karşı 8 oyla (1 oy farkla) karar vermesiyle Anayasa karşısındaki varlık nedeni zaten kuşku dolu bir duruma giren bu maddeler, bütün bu gelişmeler sonucu esasen kamuoyunda da inandırıcılığını yitirmiş bulunmaktadır. Yâni, bu maddelere dayanarak insanları mahkûm edebilirsiniz, ama mahkûm ettiğiniz insan kamuoyunda bir suçlu değildir.

Şimdi 142. madde bir dâva nedeniyle Anayasa Mahkemesine götürülmüş bulunuyor. Demokratik gelişmemizde bu çok önemli bir adımdır. Yine gazetelerden öğrendiğimize göre, Anayasa Mahkemesi konuyu incelemeye başlamıştır. Öyle umut ediyoruz ki, Anayasa Mahkemesi, artık ceza yasasından bir ur gibi kesilip atılması gereken bu maddenin Anayasaya aykırılığına karar verecektir.

Anayasa Mahkemesi 142. maddenin Anayasaya aykırılığına karar verdiği zaman kuşkusuz 141. madde de anayasal dayanağını yitirmiş olacaktır. Çünkü bu iki madde bir bütündür, içiçedir, birbirine bağlı olarak aynı amaçla ve aynı terimlerle getirilmiştir. Ancak bu, 142. madde-

nin kalkmasıyla 141. maddenin de artık tamamen köreleceği, işletilemeyeceği anlamına gelmez; 141. maddenin de Anayasa Mahkemesine götürülmesi gereğini ortadan kaldırmaz. Görülmekte olan bir dâva yoluyla 141. madde de Anayasa Mahkemesine götürülmelidir; yürürlükte kalmasından doğacak sakıncaların, gerici güçlerin zorlamalarıyla her zaman karşılaşılması olası antidemokratik uygulamaların önüne geçilmelidir. Ceza yasasından 141 ve 142 uru kökten kesilip atılmalıdır. Zaten örgütlenme özgürlüğü olmaksızın bilim ve düşünce özgürlüğü de gerçekleşemez.

Bu maddeler yürürlükte kaldığı sürece, Türkiye’de demokrasinin, burjuva hukuk devletinin varlığından söz etmek kaba bir yalan olur.

Şimdi bütün ilerici, yurtsever kişi ve kuruluşlar ,ilerici basın çok önemli bir görevle karşı karşıyadır. Bu görev, 141 ve 142. maddelerin antidemokratik niteliğini en geniş biçimde sergilemektir. Örgütlenme özgürlüğünden, bilim ve düşünce özgürlüğünden yana olan bütün güçler, demokrasi savaşımızın her zamankinden daha güncel olarak önümüze koyduğu bu ivedi görevi her gün geliştirilen bir kampanyaya dönüştürerek sürdürmelidir. Anayasa Mahkemesi 142. maddenin Anayasa karşındaki varlık nedenini incelerken kendisini çok yüksek düzeyde oluşturulmuş bir kamuoyu önünde bulmalı, vereceği kararın haklılığını yalnızca Anayasa değil, aynı zamanda böyle bir kamuoyuna dayandırma olanağına sahip olmalıdır.

Bu nedenle, «İLKE» yi bu girişiminden dolayı yürekten kutluyorum

TÜSTAV